

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
V kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-168-06

Druk nr 1366
Warszawa, 22 stycznia 2007 r.

Pan
Marek Jurek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania cywilnego oraz
niektórych innych ustaw.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

(-) Jarosław Kaczyński

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 41 otrzymuje brzmienie:

„Art. 41. Powództwo ze stosunku małżeństwa wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. W braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a gdy i tej podstawy nie ma – sąd miejsca zamieszkania powoda.”;

2) art. 192 otrzymuje brzmienie:

„Art. 192. Z chwilą doręczenia pozwu:

- 1) następuje zawisłość sprawy; w tym czasie nie można wszcząć nowego postępowania między tymi samymi stronami o to samo roszczenie,
- 2) pozwany może wytoczyć przeciw powodowi powództwo wzajemne,
- 3) zbycie w toku postępowania rzeczy lub prawa, objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg postępowania; nabywca może jednak wejść na miejsce zbywcy za zgodą strony przeciwnej.”;

- 3) w art. 199 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
  - „2) jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa zawisła albo została już prawomocnie osądzona,”;
- 4) w art. 379 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
  - „3) jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami rozpoznawana jest sprawa wcześniej zawisła albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona,”;
- 5) w art. 403:
  - a) § 3 otrzymuje brzmienie:
    - „§ 3. Można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku sądu, wydanego w sprawie o to samo roszczenie i między tymi samymi stronami. Sąd rozpoznaje wtedy nie tylko zaskarżony wyrok, lecz z urzędu również inne prawomocne wyroki wydane w sprawach o to samo roszczenie.”;
  - b) dodaje się § 5 w brzmieniu:
    - „§ 5. Można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia orzeczenia sądu lub rozstrzygnięcia innego organu państwa obcego, spełniającego przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, wydanego w sprawie o to samo roszczenie i między tymi samymi stronami wcześniej niż wyrok sądu polskiego. Sąd rozpoznaje wtedy wyłącznie wyrok sądu polskiego.”;
- 6) w art. 412:
  - a) po § 3 dodaje się § 3¹ w brzmieniu:

„§ 3¹. W wypadku określonym w art. 403 § 5 sąd uchyla wyrok sądu polskiego i odrzuca pozew albo postępowanie umarza.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Jeżeli do rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania zakończonego wyrokiem właściwy jest Sąd Najwyższy, sąd ten orzeka tylko o dopuszczalności wznowienia, a rozpoznanie sprawy przekazuje sądowi drugiej instancji. Nie dotyczy to jednak sytuacji określonej w § 3¹.”;

7) w art. 445¹ § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli zawisła sprawa o rozwód lub o separację, nie może być wszczęte odrębne postępowanie dotyczące władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi stron. W razie potrzeby orzeczenia o władzy rodzicielskiej, stosuje się przepisy o postępowaniu zabezpieczającym.”;

8) w art. 473 uchyla się § 2;

9) po art. 598¹³ dodaje się art. 598¹⁴ w brzmieniu:

„Art. 598¹⁴. § 1. Dla przymusowego odebrania, zgodnie z art. 598⁶-598¹², osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu państwa obcego niezbędne jest stwierdzenie wykonalności tego orzeczenia. Przepisy art. 1150-1151² i 1151⁴ stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniosek, o którym mowa w art. 598⁶, uprawniony składa do sądu opiekuńczego, który byłby właściwy w sprawie o odebranie osoby

podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, a w braku tej podstawy – do sądu rejonowego dla m.st. Warszawy.”;

10) art. 734 otrzymuje brzmienie:

„Art. 734. Do udzielenia zabezpieczenia właściwy jest sąd, do którego właściwości należy rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji. Jeżeli nie można ustalić takiego sądu, właściwy jest sąd, w którego okręgu wykonane ma być postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, a w braku tej podstawy, bądź w wypadku, w którym postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia miałyby być wykonane w okręgach różnych sądów – sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia zgłoszony w toku postępowania rozpoznaje sąd tej instancji, w której postępowanie się toczy, z wyjątkiem przypadku, gdy sądem tym jest Sąd Najwyższy. Wtedy o zabezpieczeniu orzeka sąd pierwszej instancji.”;

11) w art. 788 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego lub w czasie zawisłości sprawy przed wydaniem tytułu uprawnienie lub obowiązek przeszły na inną osobę, sąd nada klauzulę wykonalności na rzecz lub przeciwko tej osobie, gdy przejście to będzie wykazane dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym.”;

12) uchyla się art. 1096 i skreśla się poprzedzające go oznaczenie „Przepis wstępny”;

- 13) w części czwartej tytuł księgi pierwszej otrzymuje brzmienie:
„Jurysdykcja krajowa sądów polskich”;
- 14) art. 1097 otrzymuje brzmienie:
„Art. 1097. § 1. Jurysdykcja krajowa istniejąca w chwili wszczęcia postępowania trwa nadal, choćby jej podstawy odpadły w toku postępowania.
§ 2. Sąd nie może uznać, że brak jest jurysdykcji krajowej, jeżeli jej podstawy powstały w toku postępowania.”;
- 15) art. 1098 otrzymuje brzmienie:
„Art. 1098. § 1. Jeżeli pozwany należycie uzasadni zarzut, że sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła przed sądem państwa obcego wcześniej niż przed sądem polskim, sąd polski zawiesza postępowanie. Sąd odmówi jednak zawieszenia postępowania, jeżeli orzeczenie, które ma wydać sąd państwa obcego, nie będzie spełniało przesłanek jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, lub nie można oczekiwać, że postępowanie przed sądem państwa obcego zostanie prawomocnie zakończone w rozsądnym terminie.
§ 2. Zarzut zawisłości sprawy przed sądem państwa obcego należy podnieść przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, chyba że pozwany o zawisłości dowiedział się później.
§ 3. Po zakończeniu postępowania przed sądem państwa obcego, sąd umarza postępowanie, jeżeli strona przedstawi orzeczenie sądu państwa obcego podlegające uznaniu w Rzeczypospoli-

tej Polskiej. Jeżeli orzeczenie sądu państwa obcego nie spełni przesłanek uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd podejmie postępowanie z urzędu.

§ 4. Sąd na wniosek strony może także podjąć zawieszony postępowanie, jeżeli postępowanie przed sądem państwa obcego nie zostało zakończone w rozsądnym terminie.

§ 5. Przepisy § 1-4 stosuje się odpowiednio do sprawy zawisłej przed innym niż sąd organem państwa obcego.”;

16) po art. 1098 dodaje się art. 1098¹ w brzmieniu:

„Art. 1098¹. Jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego postępowania w sprawie cywilnej toczącego się przed sądem lub innym organem państwa obcego, sąd może zawiesić postępowanie z urzędu, chyba że orzeczenie, które ma wydać sąd albo inny organ państwa obcego, nie spełni przesłanek jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

17) art. 1099 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1099. § 1. Brak jurysdykcji krajowej sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej sąd odrzuca pozew albo wniosek, chyba że wystąpi wypadek przewidziany w art. 1104 § 2 lub w art. 1105 § 5.

§ 2. Brak jurysdykcji krajowej stanowi przyczynę nieważności postępowania.”;

18) po art. 1099 dodaje się art. 1099¹ w brzmieniu:

„Art. 1099¹. § 1. Jeżeli brak podstaw uzasadniających jurysdykcję krajową w sprawie, a przeprowadzenie postępowania przed sądem lub innym organem państwa obcego nie jest możliwe albo nie można oczekiwać jego przeprowadzenia, sprawa należy do jurysdykcji krajowej, gdy wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

§ 2. W razie prawomocnego ustalenia przez sąd, że orzeczenie sądu lub innego organu państwa obcego nie podlega uznaniu w Rzeczypospolitej Polskiej, sprawa rozstrzygnięta tym orzeczeniem należy do jurysdykcji krajowej mimo braku podstaw uzasadniających tę jurysdykcję, jeżeli wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.”;

19) uchyla się art. 1100-1102;

20) art. 1103 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1103. Sprawy rozpoznawane w procesie należą do jurysdykcji krajowej, jeżeli pozwany ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

21) po art. 1103 dodaje się art. 1103¹-1103¹⁰ w brzmieniu:

„Art. 1103¹. § 1. Sprawy małżeńskie oraz sprawy dotyczące małżeńskich stosunków majątkowych należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

1) oboje małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłe-

go pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jedno z nich nadal ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej lub

- 2) małżonek będący powodem ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 3) małżonek będący powodem jest obywatelem polskim i ma co najmniej od sześciu miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 4) oboje małżonkowie są obywatelami polskimi.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli oboje małżonkowie są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jurysdykcja krajowa w sprawie małżeńskiej obejmuje także orzekanie o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi małżonków.

Art. 1103². § 1. Sprawy ze stosunków między rodzicami i dziećmi należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

- 1) dziecko albo przysposobiony lub przysposabiający mają miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej lub

- 2) powód, jeżeli nie jest nim dziecko, ma co najmniej od roku bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 3) powód, jeżeli nie jest nim dziecko, jest obywatelem polskim i ma co najmniej od sześciu miesięcy bezpośrednio przed wszczęciem postępowania miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, lub
- 4) powód i pozwany są obywatelami polskimi.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli wszystkie osoby występujące jako strony są obywatelami polskimi oraz mają miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103³. § 1. Sprawy o alimenty oraz sprawy o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy powodem jest uprawniony, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawa o alimenty rozpoznawana łącznie ze sprawą małżeńską należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy do jurysdykcji krajowej należy sprawa małżeńska.

§ 3. Sprawa o roszczenia związane z ustaleniem pochodzenia dziecka rozpoznawana łącznie ze sprawą o ustalenie pochodzenia dziecka należy do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy do

jurysdykcji krajowej należy sprawa o ustalenie pochodzenia dziecka.

Art. 1103⁴. § 1. Sprawy z zakresu prawa pracy, w których pracownik jest powodem, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy praca jest, była lub miała być wykonywana w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawy z powództwa pracownika, dotyczące zapewnienia warunków zatrudnienia zgodnie z art. 67¹ i 67² Kodeksu pracy, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy pracownik jest albo był skierowany do pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie będącym członkiem Unii Europejskiej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, gdy pracownik został skierowany do pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez pracodawcę mającego siedzibę w państwie niebędącym członkiem Unii Europejskiej.

Art. 1103⁵. § 1. Sprawy ze stosunku ubezpieczenia przeciwko ubezpieczycielowi należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy:

- 1) powód ma miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej lub
- 2) istnieje jurysdykcja krajowa w sprawie przeciwko ubezpieczycielowi głównemu, a pozwany ubezpieczyciel jest współubezpieczycielem, lub
- 3) zdarzenie wywołujące szkodę nastąpiło w Rzeczypospolitej Polskiej, a sprawa dotyczy ubezpieczenia odpowiedzialności

cywilnej, ubezpieczenia nieruchomości albo ubezpieczenia nieruchomości i ruchomości, gdy powstała na nich szkoda wynika z jednego zdarzenia.

- § 2. W sprawach, o których mowa w § 1, ubezpieczyciel jest traktowany jak ubezpieczyciel mający miejsce zamieszkania albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ma zakład lub oddział w Rzeczypospolitej Polskiej, a sprawa wynika z działalności tego zakładu lub oddziału.

Art. 1103⁶. § 1. Sprawy wynikające z umów zawartych przez konsumenta, w których jest on powodem, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy konsument ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej i w Rzeczypospolitej Polskiej podjął czynności niezbędne do zawarcia umowy.

- § 2. W sprawach, o których mowa w § 1, druga strona umowy z konsumentem jest traktowana jak podmiot mający miejsce zamieszkania albo siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli ma zakład lub oddział w Rzeczypospolitej Polskiej, a umowa z konsumentem zawarta została w ramach działalności zakładu lub oddziału.

Art. 1103⁷. Sprawy rozpoznawane w procesie, inne niż wymienione w art. 1103¹-1103⁶, należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy dotyczą:

- 1) zobowiązania wynikającego z czynności prawnej, które zostało wykonane albo ma lub miało być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej,

- 2) zobowiązania niewynikającego z czynności prawnej, które powstało w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) działalności znajdującego się w Rzeczypospolitej Polskiej zakładu lub oddziału pozwanego,
- 4) roszczenia o prawo majątkowe, a pozwany ma majątek w Rzeczypospolitej Polskiej lub przysługują mu prawa majątkowe w Rzeczypospolitej Polskiej o znacznej wartości w stosunku do wartości przedmiotu sporu,
- 5) przedmiotu sporu znajdującego się w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 6) spadku po osobie, która w chwili śmierci miała miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103⁸. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również sprawy ze stosunku najmu, dzierżawy i innych stosunków dotyczących używania takiej nieruchomości, z wyjątkiem spraw o czynsz i inne należności związane z używaniem lub pobieraniem pożytków z takiej nieruchomości.

§ 2. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą także sprawy niewymienione w § 1 w zakresie, w którym rozstrzygnięcie dotyczy praw rzeczowych, posiadania lub używania nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103⁹. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o rozwiązanie osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa

przyznaje zdolność prawną, jak również o uchyle-
nie lub stwierdzenie nieważności uchwał ich orga-
nów, jeżeli osoba prawna lub jednostka organiza-
cyjna ma siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1103¹⁰. § 1. Jeżeli na podstawie art. 1103-1103⁹ do jurys-
dykcji krajowej należy sprawa z powództwa
głównego, jurysdykcja ta obejmuje również
sprawę z powództwa wzajemnego.

§ 2. Jeżeli w sprawie występuje współuczestnictwo
materialne, a jurysdykcja krajowa na podsta-
wie art. 1103-1103⁹ istnieje w stosunku do
jednego ze współuczestników, sprawa należy
do jurysdykcji krajowej w stosunku do
wszystkich współuczestników.”;

22) art. 1104 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1104. § 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą
umówić się na piśmie o poddanie wynikłych
lub mogących wyniknąć z niego spraw o pra-
wa majątkowe jurysdykcji sądów polskich.

§ 2. Poddanie jurysdykcji sądów polskich spraw, o
których mowa w § 1, może nastąpić również
przez wdanie się w spór co do istoty sprawy,
jeżeli pozwany nie podniesie zarzutu braku ju-
rydykcji krajowej.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się w sprawach,
które na podstawie przepisów prawa polskiego
należą do wyłącznej jurysdykcji sądów pań-
stwa obcego.”;

23) art. 1105 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 1105. § 1. Strony oznaczonego stosunku prawnego mogą umówić się na piśmie o poddanie jurysdykcji sądów państwa obcego wynikłych lub mogących wyniknąć z niego spraw o prawa majątkowe, wyłączając jurysdykcję sądów polskich, jeżeli umowa taka jest skuteczna według prawa mającego do niej zastosowanie w państwie obcym.
- § 2. Umowa wyłączająca jurysdykcję sądów polskich nie może dotyczyć spraw:
- 1) należących do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich,
  - 2) z zakresu prawa pracy, chyba że umowa zostanie zawarta po powstaniu sporu,
  - 3) wynikłych lub mogących wyniknąć z umów zawartych przez konsumenta, który ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.
- § 3. Jurysdykcji sądów polskich nie wyłącza umowa, na podstawie której tylko jedna ze stron może wytoczyć powództwo przed sądy państwa obcego.
- § 4. W sprawach wymienionych w § 2 pkt 3 dopuszczalne jest zawarcie umowy, na podstawie której konsument może wytoczyć powództwo przed sądy państwa obcego.
- § 5. Jeżeli strony zawarły umowę wyłączającą jurysdykcję sądów polskich, art. 1104 § 2 stosuje się odpowiednio.”;

24) w części czwartej w księdze pierwszej w tytule III po art. 1105 dodaje się art. 1105¹ w brzmieniu:

„Art. 1105¹. Wymaganie zawarcia umowy na piśmie, przewidziane w art. 1104 § 1 i w art. 1105 § 1, jest spełnione, jeżeli umowa zamieszczona jest w dokumencie podpisanym przez strony lub w wymienionych między nimi pismach lub oświadczeniach złożonych za pomocą środków porozumienia się na odległość, które pozwalają utrwalić ich treść. Powołanie się w umowie podstawowej na dokument zawierający postanowienie odpowiadające umowie określonej w art. 1104 § 1 lub w art. 1105 § 1 spełnia wymaganie dotyczące formy tej umowy, jeżeli umowa podstawowa jest sporządzona na piśmie, a to powołanie czyni umowę częścią umowy podstawowej.”;

25) art. 1106 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1106. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o ubezwłasnowolnienie osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemcem mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli osoba, której dotyczy ubezwłasnowolnienie, jest obywatelem polskim, mającym miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

26) po art. 1106 dodaje się art. 1106¹-1106⁴ w brzmieniu:

„Art. 1106¹. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu

osoby będącej obywatelem polskim lub cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

- § 2. Sąd polski może uznać za zmarłego cudzoziemca mającego ostatnie miejsce zamieszkania i ostatnie miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli sprawa wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.
- § 3. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy o stwierdzenie zgonu cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli zgon nastąpił w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106². § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy małżeńskie, jeżeli jeden z małżonków albo jedna z osób zamierzających zawrzeć małżeństwo jest obywatelem polskim albo będąc cudzoziemcem ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej bądź zamierza zawrzeć małżeństwo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- § 2. Sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy majątek wspólny albo jego znaczna część znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1106³. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi, jeżeli:

- 1) dziecko, którego sprawa dotyczy, ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej lub

- 2) wnioskodawca i dziecko, którego sprawa dotyczy, są obywatelami polskimi.

Art. 1106⁴. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy o przysposobienie, jeżeli osoba, która ma być przysposobiona, jest obywatelem polskim albo będąc cudzoziemcem ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sprawy o przysposobienie należą do jurysdykcji krajowej także wtedy, gdy przysposabiający jest obywatelem polskim i ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej. W razie przysposobienia wspólnego przez małżonków wystarczające jest, że jeden z małżonków jest obywatelem polskim i ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Jurysdykcja krajowa jest wyłączna, jeżeli przysposabiający, a w razie przysposobienia wspólnego – każdy z przysposabiających małżonków, oraz osoba, która ma być przysposobiona, są obywatelami polskimi, mającymi miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

27) art. 1107 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1107. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu opieki i kurateli nad osobą będącą obywatelem polskim lub cudzoziemcem mającym miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, jak

również sprawy z zakresu kurateli nad osobą prawną lub niebędącą osobą prawną jednostką organizacyjną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, mającą siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej. Ustanowienie kurateli do załatwienia poszczególnej sprawy należy do jurysdykcji krajowej, jeżeli należy do niej ta sprawa.

§ 2. Sądy polskie mogą w razie potrzeby wydawać zarządzenia w zakresie opieki i kurateli co do położonego w Rzeczypospolitej Polskiej majątku cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą, jeżeli okaże się to konieczne w interesie tego cudzoziemca.

§ 3. Sądy polskie mogą wydawać zarządzenia w zakresie opieki i kurateli również w wypadkach innych niż wymienione w § 1 i 2, jeżeli sprawa wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym lub jeżeli zachodzi pilna potrzeba udzielenia ochrony cudzoziemcowi, który przebywa w Rzeczypospolitej Polskiej, mającemu miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu za granicą.”;

28) art. 1108 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1108. § 1. Do jurysdykcji krajowej należą sprawy spadkowe, jeżeli spadkodawca w chwili śmierci był obywatelem polskim lub miał miejsce zamieszkania bądź miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do jurysdykcji krajowej należą również sprawy spadkowe, jeżeli majątek spadkowy albo jego znaczna część znajduje się w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

29) art. 1109 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1109. W stosunku do spadku podlegającego jurysdykcji sądu polskiego po osobie, która w chwili śmierci nie miała miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej, sąd może wydać postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku na wniosek polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.”;

30) po art. 1109 dodaje się art. 1109¹ i 1109² w brzmieniu:

„Art. 1109¹. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy z zakresu postępowania rejestrowego dotyczące rejestru prowadzonego w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą rozpoznawane przez sąd rejestrowy sprawy o rozwiązanie osoby prawnej lub niebędącej osobą prawną jednostki organizacyjnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli osoba prawna lub jednostka organizacyjna ma siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 3. Do jurysdykcji krajowej należą również inne sprawy rozpoznawane przez właściwy miejscowo sąd rejestrowy.

Art. 1109². § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy o prawa rzeczowe na nieruchomości i

o posiadanie nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą także sprawy niewymienione w § 1 w zakresie, w którym rozstrzygnięcie dotyczy praw rzeczowych lub posiadania nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

31) art. 1110 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1110. Do jurysdykcji krajowej należą również inne niż wymienione w art. 1106-1109² sprawy rozpoznawane w postępowaniu nieprocesowym, jeżeli sprawa dotyczy osoby będącej obywatelem polskim, cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej albo osoby prawnej lub niebędącej osobą prawną jednostki organizacyjnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, mającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również, jeżeli sprawa z innych względów wykazuje wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.”;

32) w części czwartej w księdze pierwszej w tytule IV po art. 1110 dodaje się art. 1110¹ w brzmieniu:

„Art. 1110¹. W sprawach o podział majątku wspólnego, o dział spadku, jak również w sprawach dotyczących zarządu związanego ze współwłasnością i o zniesienie współwłasności przepisy art. 1104-1105¹ stosuje się odpowiednio.”;

33) w części czwartej w księdze pierwszej po tytule IV dodaje się tytuł IVa w brzmieniu:

„Tytuł IVa. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym

Art. 1110². § 1. Przepisy o podstawach jurysdykcji krajowej zawarte w tytule III i tytule IV stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym. Umowa, o której mowa w art. 1105 § 1, jest jednak bezskuteczna, jeżeli wyłącza jurysdykcję sądów polskich jedynie w postępowaniu zabezpieczającym.

§ 2. Jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym istnieje także wtedy, gdy zabezpieczenie może być wykonane w Rzeczypospolitej Polskiej lub wywołać skutek w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 1110³. § 1. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy egzekucyjne, jeżeli egzekucja ma być wszczęta lub jest prowadzona w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

§ 3. Do wyłącznej jurysdykcji krajowej należą sprawy z powództw przeciwegzekucyjnych, jeżeli egzekucja ma być wszczęta lub jest prowadzona w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

34) w części czwartej w księdze pierwszej w nazwie tytułu V wyrazy „Tytuł V. Zwolnienie od jurysdykcji krajowej” zastępuje się wyrazami:

„Księga pierwsza a. Immunitet sądowy i egzekucyjny”;

35) art. 1111 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1111. § 1. Nie mogą być pozywane przed sądy polskie następujące osoby:

- 1) uwierzytelnieni w Rzeczypospolitej Polskiej szefowie przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych,
- 2) członkowie personelu dyplomatycznego przedstawicielstw państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) inne osoby korzystające z immunitetów dyplomatycznych na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych,
- 4) członkowie rodzin osób wymienionych w pkt 1-3, jeżeli pozostają z nimi we wspólnocie domowej i nie mają obywatelstwa polskiego.

§ 2. Przepisy § 1 nie mają zastosowania do osób w nim wymienionych w odniesieniu do:

- 1) spraw z zakresu prawa rzeczowego dotyczących prywatnego mienia nieruchomości położonego w Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że mienie to jest w posiadaniu tych osób w imieniu państwa wysyłającego dla celów przedstawicielstwa dyplomatycznego lub odpowiedniej organizacji międzynarodowej dla celów organizacji,
- 2) spraw dotyczących spadków, w których osoby te występują jako spadkobiercy, zapisobiercy, wykonawcy testamentów, zarządcy lub kuratorzy spadku w charakterze osób prywatnych, nie zaś w imieniu pań-

stwa wysyłającego lub odpowiedniej organizacji międzynarodowej,

- 3) spraw dotyczących zawodowej lub gospodarczej działalności tych osób, wykonywanej przez nie w Rzeczypospolitej Polskiej poza funkcjami urzędowymi.”;

36) art. 1112 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1112. § 1. Nie mogą być pozywane przed sądy polskie w sprawach wchodzących w zakres czynności dokonanych w toku pełnienia ich funkcji urzędowych następujące osoby:

- 1) urzędnicy pełniący funkcje konsularne w imieniu państw obcych niezależnie od posiadanego obywatelstwa,
- 2) cudzoziemcy będący pracownikami administracyjnymi i technicznymi przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej lub członkami personelu służby przedstawicielstw dyplomatycznych oraz inne osoby zrównane z nimi na mocy ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych.

§ 2. Przepis § 1 nie ma zastosowania w stosunku do urzędników pełniących funkcje konsularne oraz pracowników administracyjnych i technicznych urzędów konsularnych w wypadku wytoczenia przeciwko tym osobom powództw:

- 1) wynikłych z zawarcia przez nie umowy, w której nie występowały wyraźnie lub w

sposób dorozumiany jako przedstawiciele państwa wysyłającego,

- 2) o wynagrodzenie szkody powstałej w wyniku wypadku spowodowanego w Rzeczypospolitej Polskiej przez pojazd, statek morski, statek żeglugi śródlądowej lub statek powietrzny.”;

- 37) art. 1113 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1113. Immunitet sądowy sąd bierze pod rozwagę z urzędu w każdym stanie sprawy. W razie stwierdzenia istnienia immunitetu sąd odrzuca pozew albo wniosek. Rozpoznanie sprawy z naruszeniem immunitetu sądowego powoduje nieważność postępowania. Jeżeli osoba, przeciwko której albo z udziałem której wszczęto sprawę, uzyska immunitet sądowy w toku postępowania, sąd umarza postępowanie.”;

- 38) po art. 1113 dodaje się art. 1113¹ w brzmieniu:

„Art. 1113¹. § 1 Osoby wymienione w art. 1111 § 1, jak również osoby wymienione w art. 1112 § 1 pkt 2, z wyjątkiem pracowników administracyjnych i technicznych urzędów konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, nie mają obowiązku składania zeznań w charakterze świadków lub występowania w charakterze biegłego lub tłumacza, jak również obowiązku przedstawienia dokumentu lub przedmiotu oględzin, chyba że uprawniona do tego osoba wyrazi zgodę.

§ 2. Urzędnicy pełniący funkcje konsularne, pracownicy administracyjni i techniczni urzędów

konsularnych państw obcych w Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 1112 § 1, jak również członkowie personelu służby tych urzędów będący cudzoziemcami, nie mają obowiązku – co do faktów związanych z wykonywaniem ich funkcji – składania zeznań w charakterze świadków lub występowania w charakterze biegłych co do treści prawa państwa wysyłającego, jak również obowiązku przedstawienia dokumentu lub przedmiotu oględzin, chyba że uprawniona do tego osoba wyrazi zgodę.

§ 3. W razie wyrażenia zgody, o której mowa w § 1 lub 2, nie można stosować środków przymusu, ani grozić ich zastosowaniem.”;

39) art. 1114 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1114. § 1. Przepisy art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 nie mają zastosowania w wypadku, jeżeli państwo wysyłające w sposób wyraźny zrzeknie się immunitetu sądowego w stosunku do osób wymienionych w tych przepisach.

§ 2. W stosunku do urzędników międzynarodowych, korzystających z immunitetu sądowego, zrzeczenie się immunitetu przewidziane w § 1 musi być dokonane przez odpowiednią organizację międzynarodową.

§ 3. Niezależnie od postanowień § 1 i 2 osobom wymienionym w art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 nie przysługuje immunitet sądowy w sprawach:

- 1) w których osoby te wszczynają postępowanie przed sądem polskim,
- 2) z powództw wzajemnych przeciwko tym osobom,
- 3) z powództw przeciwegzekucyjnych wytoczonych przeciwko nim.”;

40) art. 1115 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1115. § 1. Przeciwko osobom, które na podstawie art. 1111 § 1 i art. 1112 § 1 korzystają z immunitetu sądowego w zakresie przewidzianym w tych przepisach, nie może być także prowadzona egzekucja, chyba że chodzi o sprawę, w której osobom tym nie przysługuje immunitet sądowy.

§ 2. Przeciwko osobom określonym w § 1, w stosunku do których państwo wysyłające lub odpowiednia organizacja międzynarodowa zrzekły się immunitetu sądowego, może być prowadzona egzekucja jedynie w wypadku wyraźnego zrzeczenia się immunitetu przez państwo wysyłające lub odpowiednią organizację międzynarodową także w odniesieniu do postępowania egzekucyjnego.

§ 3. Jeżeli prowadzenie egzekucji jest dozwolone, niedopuszczalna jest egzekucja z mienia służącego do użytku urzędowego oraz przez stosowanie przymusu wobec osoby dłużnika.

§ 4. Egzekucja jest niedopuszczalna w pomieszczeniach zajmowanych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne, misje zagraniczne lub urzędy konsularne państw obcych w Rzeczy-

pospolitej Polskiej oraz w mieszkaniach osób wymienionych w art. 1111 § 1, chyba że szef przedstawicielstwa dyplomatycznego, misji zagranicznej lub urzędu konsularnego wyrazi na to zgodę.”;

41) po art. 1115 dodaje się art. 1115¹ w brzmieniu:

„Art. 1115¹. Przepisy art. 1111-1115 stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym.”;

42) art. 1116 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1116. W razie wątpliwości co do stosowania przepisów art. 1111-1115¹ sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o opinię.”;

43) art. 1117 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1117. § 1. Zdolność sądową cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi określa się według prawa właściwego dla ich zdolności prawnej.

§ 2. Zdolność procesową podmiotów wymienionych w § 1 określa się według prawa właściwego dla ich zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Cudzoziemiec niemający zdolności procesowej według prawa wskazanego w § 2 może dokonywać czynności procesowych przed sądem polskim, jeżeli miałby zdolność procesową według prawa polskiego.”;

44) art. 1119 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1119. Powód, który nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jest obowiązany na żądanie pozwanego złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów procesu.”;

45) art. 1120 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1120. Powód nie ma obowiązku określonego w art. 1119:

- 1) jeżeli ma w Rzeczypospolitej Polskiej majątek wystarczający na zapłatę kosztów,
- 2) jeżeli przysługuje mu lub uzyskał zwolnienie od kosztów sądowych,
- 3) w sprawach małżeńskich niemajątkowych, w sprawach z powództwa wzajemnego oraz w postępowaniu nakazowym, upominawczym i uproszczonym,
- 4) w sprawach, które strony zgodnie poddały jurysdykcji sądów polskich,
- 5) jeżeli orzeczenie sądu polskiego zasądające koszty procesu od powoda na rzecz pozwanego byłoby wykonalne w państwie, w którym powód ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę.”;

46) art. 1121 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1121. § 1. Pozwany może zgłosić żądanie zabezpieczenia kosztów przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

§ 2. Późniejsze zgłoszenie żądania jest dopuszczalne, jeżeli dopiero w toku sprawy:

- 1) pozwany dowiedział się, że powód nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej,
- 2) ustała podstawa prawna do zwolnienia powoda od obowiązku złożenia kaucji.”;

47) w art. 1123 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kaucję składa się na rachunek depozytowy sądu, chyba że sąd określi inny sposób jej złożenia.”;

48) w art. 1124 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Po bezskutecznym upływie terminu sąd odrzuca pozew lub środek odwoławczy, orzekając o kosztach jak w wypadku cofnięcia pozwu.”;

49) art. 1127 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1127. Pierwszeństwo zaspokojenia z kaucji złożonej przez powoda przysługuje pozwanemu przed wszystkimi innymi wierzycielami powoda.”;

50) art. 1128 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1128. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się odpowiednio w postępowaniu nieprocesowym.”;

51) art. 1129 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1129. Cudzoziemcy, zagraniczne osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami

prawnymi korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych na zasadach przewidzianych w przepisach odrębnych.”;

52) w części czwartej w księdze drugiej nazwa tytułu IV otrzymuje brzmienie:

„Pomoc prawna”;

53) art. 1130 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1130. § 1. W sprawach przeprowadzania dowodów i dokonywania innych czynności oraz doręczania pism sądowych sądy porozumiewają się z sądami lub innymi organami państw obcych oraz z polskimi przedstawicielstwami dyplomatycznymi i urzędami konsularnymi, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, może wykonywać referendarz sądowy, z wyjątkiem przeprowadzania dowodu z przesłuchania świadków, biegłych, stron lub uczestników postępowania i oględzin oraz sporządzenia wniosku o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków, biegłych, stron lub uczestników postępowania.”;

54) art. 1131 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1131. § 1. Sądy występują o przeprowadzenie dowodów za granicą do sądów lub innych organów państw obcych.

§ 2. Wnioski są przesyłane bezpośrednio, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa wezwanego, lub za pośrednictwem polskiego przedstawi-

cielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego. Nie wyłącza to innych sposobów przesyłania wniosków.

- § 3. Sąd może wnosić o bezpośrednie zawiadomienie go, stron i ich przedstawicieli, w tym pełnomocników, o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu w celu umożliwienia obecności przy przeprowadzeniu dowodu lub udziału w tej czynności.
- § 4. Jeżeli nie sprzeciwia się temu prawo państwa wezwanego, sąd może wyznaczyć jednego ze swych członków (sędzia wyznaczony), aby był obecny przy przeprowadzaniu za granicą dowodu przez sąd lub inny organ państwa wezwanego, jak również, aby brał udział w tej czynności. Sąd może w tym celu wyznaczyć również biegłego.
- § 5. Za zgodą państwa wezwanego sąd lub sędzia wyznaczony może przeprowadzić dowód bezpośrednio w państwie wezwanym. Przepisów kodeksu o środkach przymusu nie stosuje się.
- § 6. W wypadkach wskazanych w § 1-5 sąd może postanowić w porozumieniu z sądem lub innym organem państwa wezwanego, że przeprowadzenie dowodu, którego charakter się temu nie sprzeciwia, nastąpi przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających obecność lub udział w dokonaniu tej czynności albo jej dokonanie na odległość.”;

55) po art. 1131 dodaje się art. 1131¹ w brzmieniu:

„Art. 1131¹. Przepis art. 1131 stosuje się odpowiednio, jeżeli sądy występują do sądów lub innych organów państw obcych o dokonanie innych czynności niż przeprowadzenie dowodów.”;

56) art. 1132 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1132. § 1. Sądy występują o doręczenie pism sądowych osobie mającej miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę za granicą do sądów lub innych organów państw obcych.

§ 2. Wnioski są przesyłane bezpośrednio, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa wezwanego, lub za pośrednictwem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego. Nie wyłącza to innych sposobów przesyłania wniosków.”;

57) art. 1133 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1133. § 1. Sąd może doręczyć pisma sądowe osobie przebywającej lub mającej siedzibę za granicą pocztą listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, jeżeli taki sposób dopuszcza prawo państwa, w którym ma nastąpić doręczenie.

§ 2. Jeżeli nie jest możliwe doręczenie z powodu odmowy wykonania wniosku przez sąd lub inny organ państwa wezwanego lub długotrwałego niewykonywania wniosku, sąd może doręczyć pisma w sposób określony w § 1, także wówczas, gdy takiego sposobu nie dopuszcza prawo państwa, w którym ma nastąpić doręczenie.”;

58) po art. 1133 dodaje się art. 1133¹ w brzmieniu:

„Art. 1133¹. Przepisy art. 1132 i 1133 stosuje się odpowiednio do doręczania pism pozasądowych.”;

59) art. 1134 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1134. Sądy mogą występować do polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego o przeprowadzenie dowodu lub o doręczenie pisma, jeżeli osoba mająca być przesłuchana lub odbiorca pisma jest obywatelem polskim przebywającym za granicą.”;

60) art. 1135 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1135. § 1. Sądy polskie przeprowadzają dowody i doręczają pisma na wniosek sądów i innych organów państw obcych. W wypadkach takich właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu ma być przeprowadzony dowód lub ma nastąpić doręczenie pisma.

§ 2. Sąd polski odmawia wykonania czynności wymienionych w § 1, jeżeli:

- 1) ich wykonanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego),
- 2) ich wykonanie nie należy do zakresu działania sądów polskich,
- 3) państwo, od którego pochodzi wniosek, odmawia sądom polskim wykonywania takich czynności.”;

61) po art. 1135 dodaje się art. 1135¹-1135⁵ w brzmieniu:

„Art. 1135¹. § 1. Wykonanie wniosku sądu lub innego organu państwa obcego o przeprowadzenie dowodu lub doręczenie pism sądowych przez sąd polski odbywa się według prawa polskiego. Sąd wezwany może jednak na wniosek sądu lub innego organu państwa obcego zastosować przy wykonaniu wniosku inny sposób od przewidzianego przez prawo polskie, jeżeli ten sposób wykonania wniosku nie jest zakazany przez prawo polskie i nie jest sprzeczny z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

§ 2. Jeżeli sąd lub inny organ państwa obcego zwróci się do sądu o doręczenie pisma sądowego osobie przebywającej w Rzeczypospolitej Polskiej, nie dołączając tłumaczenia tego pisma na język polski, doręcza się je odbiorcy, o ile zechce je przyjąć. Odbiorcę, który odmawia przyjęcia pisma, należy pouczyć o możliwości wystąpienia w związku z tym niekorzystnych skutków prawnych za granicą.

§ 3. Jeżeli w wykonaniu wniosku sądu lub innego organu państwa obcego mogą powstać koszty związane z udziałem biegłych, tłumaczy, świadków i innych osób, sąd wykonuje wniosek dopiero po złożeniu stosownej zaliczki przez sąd lub inny organ państwa obcego. To samo dotyczy kosztów mogących powstać w wyniku zastosowania innego sposobu niż przewidziany przez prawo polskie.

Art. 1135². § 1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sądy zawiadamiają bezpośrednio sąd lub inny organ państwa wzywającego, jak również strony i ich przedstawicieli, w tym pełnomocników, o miejscu i czasie przeprowadzenia dowodu w celu umożliwienia obecności przy przeprowadzeniu dowodu lub udziału w tej czynności tylko na ich wniosek.

§ 2. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, sędzia lub inna osoba wyznaczona przez sąd lub inny organ państwa wzywającego, mogą być obecni przy przeprowadzaniu dowodu lub brać udział w tej czynności tylko za zgodą sądu.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd może wyrazić zgodę na przeprowadzenie dowodu, którego charakter się temu nie sprzeciwia, przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających obecność lub udział w dokonaniu tej czynności albo jej dokonanie na odległość.

Art. 1135³. § 1. Doręczenie pism sądowych osobom przebywającym w Rzeczypospolitej Polskiej, którym przysługuje immunitet sądowy lub egzekucyjny, oraz innym osobom przebywającym w budynkach lub pomieszczeniach korzystających z nietykalności na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, dokonuje się za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do doręczania pism sądowych obywatelom polskim przebywającym za granicą, którzy korzystają z

immunitetu dyplomatycznego lub konsularnego.

Art. 1135⁴. § 1. Strona przebywająca lub mająca siedzibę za granicą, jeżeli nie ustanowiła zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do prowadzenia sprawy, obowiązana jest wskazać adres do doręczeń w Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. W razie niewskazania adresu do doręczeń, przeznaczone dla tej strony pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Stronę należy o tym pouczyć przy pierwszym doręczeniu. Strona powinna być również pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie lub wyjaśnień na piśmie.

Art. 1135⁵. Przepisy art. 1135-1135⁴ stosuje się odpowiednio do wykonywania przez sądy polskie innych czynności niż przeprowadzanie dowodu oraz do doręczania pism pozasądowych.”;

62) art. 1137 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1137. Sąd może zabezpieczyć dowód znajdujący się w Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest to potrzebne do dochodzenia roszczenia za granicą. Wniosek o zabezpieczenie dowodu składa się w sądzie rejonowym, w którego okręgu dowód ma być przeprowadzony. O terminie wyznaczonym do przeprowadzenia dowodu zawiadamia się wnioskodawcę, chyba że zachodzi wypadek niecierpiący zwłoki. Poza tym stosuje się odpowiednio art. 310 oraz art. 312-314.”;

63) art. 1138 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1138. Zagraniczne dokumenty urzędowe mają moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi. Dokument dotyczący przeniesienia własności nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej powinien być uwierzytelniony przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny. To samo dotyczy dokumentu, którego autentyczności strona zaprzeczyła.”;

64) w części czwartej w księdze drugiej nazwa tytułu VII otrzymuje brzmienie:

„Czynności dotyczące spadku po cudzoziemcach”;

65) art. 1139 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1139. § 1. W sprawach spadkowych z zakresu postępowania nieprocesowego, w których sądom polskim nie przysługuje jurysdykcja, dokonują one na wniosek lub z urzędu zabezpieczenia spadku oraz otwarcia i ogłoszenia testamentu. Zawiadamia się o tym właściwego konsula, który może uczestniczyć w postępowaniu.

§ 2. Organom państwa, którego obywatelem był spadkodawca, wydaje się na żądanie wypis testamentu oraz protokołu otwarcia i ogłoszenia testamentu. Oryginał testamentu może być wydany, jeżeli nie przewiduje się dalszych czynności urzędowych w Rzeczypospolitej Polskiej.”;

66) art. 1140 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1140. § 1. Sąd z urzędu postanowi o wezwaniu przez ogłoszenie osób roszczących sobie prawa do spadku, spadkobierców i wierzycieli spadkodawcy, aby w ciągu trzech miesięcy zgłosili i uprawdopodobnili swoje prawa. W ogłoszeniu należy wskazać obywatelstwo, miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy.

§ 2. Ogłoszenie doręcza się właściwemu urzędowi skarbowemu i konsulowi.”;

67) w art. 1141:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W przeciwnym razie wyznacza się rozprawę, na którą wzywa się osoby zainteresowane. Po wysłuchaniu stawających sąd wyda postanowienie o zabezpieczeniu zgłoszonych i uprawdopodobnionych praw osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej oraz obywateli polskich zamieszkałych za granicą, jak również o zabezpieczeniu należnych podatków. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.”,

b) uchyla się § 4;

68) w art. 1142 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli cudzoziemiec zmarł w Rzeczypospolitej Polskiej w czasie podróży, a nie miał w Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zamieszkania lub miejsca zwykłego pobytu ani majątku oprócz rzeczy przy nim znalezionych, rzeczy te będą zabezpieczone przez sąd, który zawiadamia o tym właściwego konsula.”;

69) art. 1143 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 1143. § 1. Sąd z urzędu stwierdza treść właściwego prawa obcego. Sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie tekstu tego prawa oraz o wyjaśnienie obcej praktyki sądowej.
- § 2. Sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości również o udzielenie informacji co do istnienia wzajemności w stosunkach z państwem obcym.
- § 3. Celem stwierdzenia treści obcego prawa lub obcej praktyki sądowej albo istnienia wzajemności sąd może zastosować także inne środki, w tym zasięgnąć opinii biegłych.”;

70) w części czwartej w księdze drugiej nazwa tytułu IX otrzymuje brzmienie:

„Uzasadnienie prawomocnych orzeczeń i wydawanie zaświadczeń”;

71) po art. 1144 dodaje się art. 1144¹ w brzmieniu:

„Art. 1144¹. Jeżeli przepisy prawa wspólnotowego przewidują wydanie zaświadczenia na potrzeby uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia, ugody lub innego tytułu egzekucyjnego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, zaświadczenie takie wystawia, stosując formularz określony we właściwym przepisie prawa wspólnotowego, na wniosek zainteresowanego, przewodniczący w sądzie, który wydał orzeczenie albo zatwierdził ugodę lub przed którym ugoda została zawarta. W wypadku innych tytułów egzekucyjnych właściwy do wystawienia zaświadczenia jest prze-

wodniczący w sądzie rejonowym, w którego okręgu tytuł został sporządzony.”;

- 72) w części czwartej tytuł księgi trzeciej otrzymuje brzmienie:
„Uznanie i stwierdzenie wykonalności”;
- 73) w części czwartej w księdze trzeciej nazwa tytułu I otrzymuje brzmienie:
„Uznanie orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych”;
- 74) art. 1145 otrzymuje brzmienie:
„Art. 1145. Orzeczenia sądów państw obcych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146.”;
- 75) art. 1146 otrzymuje brzmienie:
„Art. 1146. § 1. Orzeczenie nie podlega uznaniu, jeżeli:
- 1) nie jest prawomocne w państwie, w którym zostało wydane,
  - 2) zapadło w sprawie należącej do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich,
  - 3) pozwanemu, który nie wdał się w spór co do istoty sprawy, nie doręczono należyście i w czasie umożliwiającym podjęcie obrony pisma wszczynającego postępowanie,
  - 4) strona w toku postępowania była pozbawiona możliwości obrony,

- 5) sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami zawisła w Rzeczypospolitej Polskiej wcześniej niż przed sądem państwa obcego bądź też zawisła później niż przed sądem państwa obcego, lecz nie podniesiono zarzutu zgodnie z art. 1098,
- 6) jest sprzeczne z wcześniejszym prawomocnym orzeczeniem sądu polskiego albo wcześniejszym prawomocnym orzeczeniem sądu państwa obcego, spełniającym przesłanki jego uznania w Rzeczypospolitej Polskiej, wydanymi w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami,
- 7) uznanie byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego).

§ 2. Przeszkody określone w § 1 pkt 5 i 6 stosuje się odpowiednio do sprawy zawisłej przed innym niż sąd organem polskim lub organem państwa obcego oraz do rozstrzygnięcia wydanego przez inny niż sąd organ polski lub organ państwa obcego.

§ 3. Przepisów § 1 pkt 5 i 6 nie stosuje się, gdy orzeczenie sądu państwa obcego stwierdza, zgodnie z przepisami tego państwa o jurysdykcji krajowej, nabycie przez osobę mieszkającą albo mającą siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej mienia spadkowego znajdującego się chwili śmierci spadkodawcy na obszarze państwa obcego.”;

76) art. 1147 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1147. § 1. Osoba powołująca się na uznanie orzeczenia sądu państwa obcego zobowiązana jest przedstawić:

- 1) urzędowy odpis orzeczenia,
- 2) dokument stwierdzający, że orzeczenie jest prawomocne, chyba że prawomocność orzeczenia wynika z jego treści,
- 3) uwierzytelniony przekład na język polski dokumentów wymienionych w pkt 1 i 2 oraz w § 2.

§ 2. Jeżeli orzeczenie wydane zostało w postępowaniu, w którym pozwany nie wdał się w spór co do istoty sprawy, należy przedstawić dokument stwierdzający, że pismo wszczynające postępowanie zostało mu doręczone.”;

77) art. 1148 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1148. § 1. Każdy, kto ma w tym interes prawny, może wystąpić do sądu z wnioskiem o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega albo nie podlega uznaniu.

§ 2. Do wniosku o ustalenie, że orzeczenie sądu państwa obcego podlega uznaniu należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a do wniosku o ustalenie, że orzeczenie nie podlega uznaniu urzędowy odpis orzeczenia wraz z jego uwierzytelnionym przekładem na język polski.”;

78) po art. 1148 dodaje się art. 1148¹ w brzmieniu:

„Art. 1148¹. § 1. Wniosek, o którym mowa w art. 1148, rozpoznaje w składzie jednego sędziego sąd okręgowy, który byłby miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy rozstrzygniętej orzeczeniem sądu państwa obcego lub w którego okręgu znajduje się miejscowo właściwy sąd rejonowy, a w braku tej podstawy – Sąd Okręgowy w Warszawie.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od doręczenia odpisu wniosku strona przeciwna może przedstawić sądowi stanowisko w sprawie. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie ustalenia przysługuje zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym postanowieniem w przedmiocie ustalenia.”;

79) art. 1149 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1149. Przepisy art. 170 i 400 stosuje się odpowiednio do prawomocnych postanowień sądu polskiego ustalających, że orzeczenia sądu państwa obcego orzekające rozwód lub unieważnienie małżeństwa albo ustalające nieistnienie małżeństwa podlegają uznaniu.”;

80) w części czwartej w księdze trzeciej w tytule I po art. 1149 dodaje się art. 1149¹ w brzmieniu:

„Art. 1149¹. Przepisy tytułu niniejszego stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć innych organów państw obcych wydanych w sprawach cywilnych.”;

81) w części czwartej w księdze trzeciej nazwa tytułu II otrzymuje brzmienie:

„Wykonalność orzeczeń sądów państw obcych lub rozstrzygnięć innych organów państw obcych oraz ugód zawartych przed takimi sądami i organami lub przez nie zatwierdzonych”;

82) art. 1150 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1150. Orzeczenia sądów państw obcych w sprawach cywilnych, nadające się do wykonania w drodze egzekucji, stają się tytułami wykonawczymi po stwierdzeniu ich wykonalności przez sąd polski. Stwierdzenie wykonalności następuje, jeżeli orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi, oraz nie istnieją przeszkody określone w art. 1146 § 1 i 2.”;

83) art. 1151 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1151. § 1. Stwierdzenie wykonalności następuje na wniosek wierzyciela przez nadanie orzeczeniu sądu państwa obcego klauzuli wykonalności.

§ 2. Do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należy dołączyć dokumenty wymienione w art. 1147, a ponadto dokument stwierdzający, że orzeczenie jest wykonalne w państwie, z którego pochodzi, chyba że wykonalność wynika z jego treści lub prawa tego państwa.”;

84) po art. 115¹ dodaje się art. 1151¹-1151⁴ w brzmieniu:

„Art. 1151¹. § 1. O nadaniu klauzuli wykonalności orzeka w składzie jednego sędziego sąd okręgowy miejsca zamieszkania albo siedziby dłużnika, a w braku takiego sądu – sąd okręgowy, w którego okręgu ma być prowadzona egzekucja.

§ 2. W terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia odpisu wniosku dłużnik może przedstawić stanowisko w sprawie. Sąd rozpoznaje wniosek na posiedzeniu niejawnym.

§ 3. Na postanowienie sądu okręgowego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności służy zażalenie, a od postanowienia sądu apelacyjnego – skarga kasacyjna; można także żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności. Przepisu art. 795 § 2 nie stosuje się.

Art. 1151². § 1. Egzekucja na podstawie orzeczenia sądu państwa obcego może być wszczęta po uprawnieniu się postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. Do czasu upływu terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu okręgowego o nadaniu klauzuli wykonalności, a w razie wniesienia zażalenia – do czasu jego rozpoznania przez sąd apelacyjny postanowienie to stanowi tytuł zabezpieczenia. Sposób zabezpieczenia określa wierzyciel we wniosku o dokonanie zabezpieczenia. Dla orzeczeń obejmujących roszczenia pieniężne dopuszczalne są wyłącznie rodzaje zabezpieczeń wymienione w art. 747. W razie potrzeby rodzaj zabezpieczenia może określić na wniosek wierzyciela także sąd okręgowy w postano-

wieniu o nadaniu klauzuli wykonalności. Do zabezpieczenia tego art. 750-752⁶, 754¹, 755 i 757 stosuje się odpowiednio.

- § 2. Wykonanie zabezpieczenia, o którym mowa w § 1, sąd okręgowy może uzależnić od złożenia przez wierzyciela kaucji. Dłużnikowi przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia z kaucji złożonej przez wierzyciela przed wszystkimi innymi wierzycielami wierzyciela.
- § 3. W razie oddalenia zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności albo wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności sąd apelacyjny może uzależnić wykonanie orzeczenia sądu państwa obcego od złożenia stosownego zabezpieczenia przez wierzyciela. Sąd może, jeżeli na skutek wykonania orzeczenia mogłaby wyniknąć dla dłużnika niepowetowana szkoda, wstrzymać wykonanie orzeczenia do czasu upływu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej, a w razie jej wniesienia – do czasu jej rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Art. 1151³. W wypadkach, o których mowa w art. 840 § 1, podstawy powództwa o pozbawienie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nie mogą stanowić zarzuty co do przeszkód określonych w art. 1146 § 1 i 2.

Art. 1151⁴. Przepisy art. 1150-1151³ stosuje się odpowiednio do rozstrzygnięć innych organów państw obcych wydanych w sprawach cywilnych.”;

85) art. 1152 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1152. Ugody w sprawach cywilnych zawarte przed sądami i innymi organami państw obcych lub przez nie zatwierdzone stają się tytułami wykonawczymi po stwierdzeniu ich wykonalności, jeżeli są one wykonalne w państwie pochodzenia i nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego). Przepisy art. 1151-1151⁴ stosuje się odpowiednio.”;

86) uchyla się art. 1153;

87) po art. 1153² dodaje się art. 1153³ w brzmieniu:

„Art. 1153³. Przepisów art. 1150-1152 nie stosuje się.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688) w art. 73 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wpisanie wzmianki dodatkowej lub zamieszczenia przypisku w akcie stanu cywilnego na podstawie orzeczenia sądu państwa obcego lub rozstrzygnięcia innego organu państwa obcego następuje, jeżeli orzeczenie to podlega uznaniu na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego lub innych właściwych przepisów.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.³) po art. 69 dodaje się art. 69¹ w brzmieniu:

„Art. 69¹. Jeżeli sąd karny orzeka o odpowiedzialności karnej za przestępstwo, ma jurysdykcję w sprawie o roszczenia majątkowe wynikające z tego przestępstwa.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.⁴⁾) w art. 106 uchyla się ust. 10.

Art. 5. 1. Przepisy ustawy stosuje się do postępowań wszczętych po jej wejściu w życie, z zastrzeżeniem § 2-5.

2. Jeżeli sąd miał jurysdykcję krajową w sprawie na podstawie określonej w przepisach dotychczasowych, jurysdykcja ta istnieje nadal, choćby ta podstawa nie była przewidziana w przepisach ustawy.

3. Sąd nie może uznać, że brak jurysdykcji krajowej, jeżeli w sprawie istnieje podstawa jurysdykcji określona w przepisach ustawy, choćby ta podstawa nie była przewidziana w przepisach dotychczasowych.

4. Przepisy art. 1130-1135³ oraz 1135⁵ Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie dotyczącym wykonywania przez sądy polskie innych czynności niż przeprowadzanie dowodu, w brzmieniu określonym przepisami ustawy, stosuje się do czynności procesowych dokonywanych po wejściu w życie ustawy, choćby postępowanie w sprawie wszczęte zostało przed wejściem w życie ustawy.

5. Uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności na podstawie przepisów ustawy podlegają orzeczenia, rozstrzygnięcia lub ugody sądowe, które zostały wydane albo zawarte przed sądem lub zatwierdzone przez sąd po wejściu w życie ustawy.

Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz ustawę z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538,

---

Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258 oraz z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699.

- ³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479 oraz z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648.
- ⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 91, poz. 870 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 48, poz. 447, Nr 83, poz. 719, Nr 143, poz. 1204, Nr 167, poz. 1396, Nr 183, poz. 1538 i Nr 184, poz. 1539 oraz z 2006 r. Nr 157, poz. 1119.

UZASADNIENIE

I. Cel i zakres zmian

1. Głównym celem projektu jest zmiana zawartej w części IV Kodeksu postępowania cywilnego regulacji międzynarodowego postępowania cywilnego (międzynarodowego prawa postępowania cywilnego). Obowiązujące unormowanie międzynarodowego postępowania cywilnego pochodzi z okresu uchwalenia Kodeksu postępowania cywilnego i od tego czasu nie było poddawane poważniejszym zmianom. Chociaż unormowanie to – zważywszy na czas, w którym zostało przyjęte – zasługiwało na wysoką ocenę i stanowiło rzadki w skali europejskiej przykład kompletnej regulacji w jednym akcie prawnym zagadnień składających się na międzynarodowe prawo postępowania cywilnego, to nie odpowiada ono już jednak potrzebom współczesnego transgranicznego obrotu prawnego. Konieczność zmiany tego unormowania była dostrzegana w doktrynie od dłuższego czasu. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej potrzeba nowej regulacji międzynarodowego prawa postępowania cywilnego stała się jeszcze bardziej odczuwalna. Z jednej strony chodzi o harmonizację prawa krajowego z rozwiązaniami przyjętymi w prawie wspólnotowym, składającymi się na tzw. europejskie prawo procesowe cywilne, a z drugiej strony o stworzenie takich unormowań w Kodeksie postępowania cywilnego, które we właściwy sposób uzupełnią – tam, gdzie jest to konieczne – przepisy prawa europejskiego.
2. Podstawowym założeniem przyjętym w projekcie jest dążenie do daleko idącego zbliżenia przepisów Kodeksu postępowania cywilnego zawartych w części IV do regulacji prawa wspólnotowego, w tym w szczególności rozporządzenia Rady nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r.,¹⁾ rozporządzenia Rady nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r.,²⁾ rozporządzenia Rady Nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r.³⁾ i rozporządzenia Rady nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r.⁴⁾ Zauwa-

---

¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE L 12 z 16.01.2001, s. 1; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 4, s. 42).

²⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.Urz. UE L 338 z 23.12.2003, s. 1; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 6, s. 243).

³⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w Państwach Członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. WE L 160 z 30.06.2000, s. 37; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 1, s. 227).

żyć należy, że niektóre regulacje europejskiego prawa procesowego cywilnego zostały już przez ustawodawcę uwzględnione w innych projektach lub wdrożone w drodze ustaw szczególnych. Chodzi przede wszystkim o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r.,⁵⁾ na potrzeby którego przygotowany został projekt zmian Kodeksu postępowania cywilnego będący obecnie przedmiotem prac parlamentarnych,⁶⁾ oraz o dyrektywę Rady 2003/8/WE z dnia 27 stycznia 2003 r.,⁷⁾ która wdrożona została w przepisach odrębnej ustawy.⁸⁾

Założenie o konieczności zbliżenia przepisów Kodeksu postępowania cywilnego do regulacji prawa wspólnotowego dotyczy w szczególności unormowania jurysdykcji krajowej, przeprowadzania dowodów i doręczeń w sprawach z elementem zagranicznym oraz instytucji uznawania i stwierdzania wykonalności zagranicznych orzeczeń i ugód sądowych. Zarówno proponowane w projekcie łączniki jurysdykcyjne w poszczególnych kategoriach spraw, jak i sposób uznawania zagranicznych orzeczeń wzorowane są w dużej mierze na rozwiązaniach prawa europejskiego.

Dążenie do harmonizacji przepisów części IV Kodeksu postępowania cywilnego z przepisami prawa europejskiego nie oznacza jednak, że projekt w sposób „mechaniczny” przejmuje wszystkie unormowania tego prawa. W pracach nad projektem uwzględniono bowiem okoliczność, że przepisy prawa krajowego będą miały zastosowanie w stosunkach z tymi państwami, które nie są państwami członkowskimi Unii Europejskiej, oraz państwami, z którymi nie łączy Polski umowy międzynarodowe (wielo- bądź dwustronne). Z tego względu przepisy projektu w pewnych wypadkach zawierają inne rozwiązania. Dotyczy to przede wszystkim uznawania i stwierdzania wykonalności orzeczeń zagranicznych. Przesłanki uznania i stwierdzenia wykonalności zostały ujęte – z jednym wyjąt-

---

⁴⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami Państw Członkowskich w przeprowadzeniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.Urz. WE L 174 z 27.06.2001, s. 1; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 4, s. 121).

⁵⁾ Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE L 143 z 30.04.2004, s. 15; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 7, s. 38).

⁶⁾ Druk sejmowy nr 54. Zmiany wynikające z projektu dotyczącego rozporządzenia nr 805/2004 zostały uwzględnione przy przygotowywaniu niniejszego projektu.

⁷⁾ Dyrektywa Rady 2003/8/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze (Dz.Urz. WE L 26 z 31.01.2003, s. 41; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 19, t. 6, s. 90).

⁸⁾ Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67).

kiem – mniej liberalnie niż w prawie europejskim. Przyjęto, że w stosunkach z państwami trzecimi, które nie należą do Unii Europejskiej i z którymi nie łączą naszego kraju umowy międzynarodowe, nadmierne łagodzenie tych przesłanek nie jest wskazane.

3. Proponuje się uchylene art. 1096 K.p.c., który stanowi, że przepisów części IV Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której stroną jest Polska, stanowi inaczej. Norma ta pozbawiona jest obecnie samodzielnego znaczenia normatywnego. Priorytet ratyfikowanych w drodze ustawowej umów międzynarodowych wynika z przepisów Konstytucji RP (art. 91 ust. 2) i nie wymaga dodatkowego potwierdzenia w Kodeksie postępowania cywilnego. Ponadto art. 1096 K.p.c. nie uwzględnia zasady pierwszeństwa prawa europejskiego. W tym zakresie decydujące znaczenie mają reguły przyjmowane w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w kwestii stosowania prawa europejskiego, a także art. 91 ust. 3 Konstytucji RP.
4. W projekcie proponowane są również zmiany Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie postępowania rozpoznawczego (część I Kodeksu). W przeważającej mierze wynikają one ze zmian dotyczących międzynarodowego prawa postępowania cywilnego i mają z reguły charakter porządkujący.

II. Jurysdykcja krajowa. Immunitet sądowy i egzekucyjny

1. Projekt zakłada odrębność dwóch instytucji procesowych – jurysdykcji krajowej rozumianej jako właściwość międzynarodowa oraz immunitetu sądowego i egzekucyjnego postrzeganego jako ograniczenie władzy jurysdykcyjnej sądów krajowych. Wyrazem tej odrębności jest to, że obie instytucje uregulowane mają być w odrębnych księgach części czwartej (księga pierwsza – Jurysdykcja krajowa sądów polskich, księga pierwsza a – Immunitet sądowy i egzekucyjny), co powoduje zmianę dotychczasowej systematyki części IV Kodeksu. Oddzielna ma być również regulacja dotycząca procesowych skutków braku jurysdykcji krajowej (art. 1099 K.p.c.) oraz istnienia przeszkody procesowej w postaci immunitetu sądowego strony postępowania (art. 1113 K.p.c.).
2. W przepisach ogólnych o jurysdykcji krajowej wprowadza się wyraźną regulację na wypadek powstania podstaw jurysdykcji w toku postępowania (nowy § 2

w art. 1097 K.p.c.) i ustanawia – wzorem obcych systemów prawnych oraz rozporządzenia nr 44/2001 i rozporządzenia nr 2201/2003 – zasadę respektowania przez sąd polski na zarzut strony uprzedniej zawisłości sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami przed sądem lub innym organem państwa obcego (zmiana art. 1098 K.p.c.). Ustanawia się także możliwość zawieszenia postępowania przez sąd polski, gdy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed sądem lub innym organem państwa obcego może mieć znaczenie prejudycjalne dla sprawy rozpoznawanej przez sąd polski (nowy art. 1098¹ K.p.c.).

Z względu na potrzebę unikania negatywnych konfliktów jurysdykcyjnych i tym samym zapewnienia możliwości realizacji prawa do sądu proponuje się wprowadzić wyraźną regulację tzw. jurysdykcji krajowej koniecznej (nowy art. 1099¹ K.p.c.). Jurysdykcja konieczna istniałaby, gdyby sprawa wykazywała wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym i nie mogła zostać rozpoznana za granicą albo nie można by rozsądnie wymagać przeprowadzenia postępowania za granicą. Ponadto jurysdykcja taka istniałaby w wypadku, gdyby nastąpiła odmowa uznania orzeczenia zagranicznego w Polsce, a sprawa rozstrzygnięta tym orzeczeniem wykazywałaby wystarczający związek z polskim porządkiem prawnym.

3. Zrezygowano ze wspólnej regulacji podstaw jurysdykcji krajowej dla procesu i postępowania nieprocesowego przewidzianej w dotychczasowych przepisach art. 1100-1102 K.p.c. Jest to rozwiązanie stwarzające trudności w praktyce. Jego nieprzejrzystość sprawia, że ustalenie jurysdykcji krajowej w pewnych kategoriach spraw rodzi problemy. W obcych systemach prawnych zdecydowanie przeważa założenie, że regulacja jurysdykcji krajowej dla procesu i postępowania nieprocesowego powinna znajdować się w oddzielnych przepisach. Takie założenie uznano za lepiej odpowiadające potrzebom obrotu, gdyż jest ono klarowne i łatwiejsze w praktycznym stosowaniu.
4. W procesie podstawowe znaczenie przypisano regule actor sequitur forum rei i łącznikom podmiotowym – miejscu zamieszkania lub zwykłego pobytu bądź siedzibie pozwanego (art. 1103 K.p.c.). Propozycja wprowadzenia łącznika zwykłego pobytu harmonizuje z projektem nowego prawa prywatnego międzynarodowego, w którym łącznik ten również jest wykorzystywany. Ograniczono

znaczenie łącznika obywatelstwa, gdyż odgrywa on coraz mniejszą rolę jako podstawa jurysdykcji w sprawach należących do trybu procesowego.

W kolejnych przepisach (art. 1103¹-1103⁷ K.p.c.) proponuje się uregulowanie dla różnych spraw dodatkowych podstaw jurysdykcji krajowej, które mają uzupełniać regułę ogólną wyrażoną w art. 1103 K.p.c.

W sprawach małżeńskich proponuje się wprowadzenie podstaw jurysdykcji krajowej wzorowanych na regulacjach rozporządzenia nr 2201/2003 (art. 1103¹ § 1 K.p.c.). Podobne są łączniki projektowane w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi (art. 1103² § 1 K.p.c.). Celem uniknięcia problemów istniejących na tle dotychczasowych regulacji przewidziano, że w pewnych sytuacjach jurysdykcja krajowa istniejąca w sprawach małżeńskich lub w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi rozciąga się na inne zagadnienia, z reguły rozpoznawane łącznie z tymi sprawami (por. art. 1103¹ § 3, art. 1103³ § 2 i 3 K.p.c.).

Nowością jest odrębna regulacja dla spraw z zakresu prawa pracy (art. 1103⁴ K.p.c.). W sprawach tych sądy polskie będą zatem miały jurysdykcję krajową nie tylko wtedy, gdy pozwany będzie miał w Polsce miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę (art. 1103 K.p.c.), ale także – w sprawach z powództwa pracownika – w wypadku, w którym miejsce wykonywania pracy będzie znajdowało się w Polsce (art. 1103⁴ § 1 K.p.c.). Wprowadzenie szczególnych reguł w art. 1103⁴ § 2 i 3 K.p.c. wiąże się natomiast z potrzebą wdrożenia do prawa polskiego zasad w zakresie jurysdykcji krajowej wynikających z art. 6 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 96/71/WE z dnia 16 grudnia 1996 r.⁹⁾

Wzorem rozporządzenia nr 44/2001 projekt zakłada wprowadzenie szczególnych podstaw jurysdykcji krajowej w sprawach ze stosunku ubezpieczenia (art. 1103⁵ K.p.c.) i w sprawach konsumenckich (art. 1103⁶ K.p.c.). Regulacje te, zakładając asymetrię w zakresie łączników jurysdykcyjnych, służą wzmocnieniu pozycji strony słabszej (ubezpieczającego, ubezpieczonego lub uposażonego z tytułu ubezpieczenia oraz konsumenta) przez przyznanie jej dodatkowych podstaw jurysdykcji.

---

⁹⁾ Dyrektywa 96/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 1996 r. dotycząca delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz.Urz. WE L 18 z 21.01.1997, s. 1; Polskie wydanie specjalne Dz.Urz. UE, część 5, t. 2, s. 432).

W przepisie art. 1103⁷ K.p.c. proponuje się ustanowienie dodatkowych, szczególnych podstaw jurysdykcji krajowej dla spraw innych niż wymienione w art. 1103¹-1103⁶ K.p.c. Będą to w głównej mierze sprawy powstające na tle zobowiązaniowych stosunków prawnych. Treść projektowanego art. 1103⁷ K.p.c. nawiązuje do dotychczas obowiązującego art. 1103 pkt 1-3 K.p.c. Proponuje się dla zobowiązań wynikających z czynności prawnych łącznik w postaci miejsca wykonania zobowiązania, a dla zobowiązań niewynikających z czynności prawnej – w postaci miejsca powstania zobowiązania. Utrzymana ma zostać podstawa jurysdykcji krajowej w postaci położenia w Polsce majątku pozwanego lub przysługiwania mu praw majątkowych w Polsce, jednak istotnym jej ograniczeniem jest wymaganie, aby majątek lub prawa majątkowe miały znaczną wartość w stosunku do wartości przedmiotu sporu. Zachowana zostaje także podstawa jurysdykcji krajowej w postaci położenia przedmiotu sporu w Polsce, a w sprawach spadkowych dotychczasowa podstawa w postaci otwarcia spadku w Polsce ma zostać inaczej sformułowana – decydujące dla istnienia jurysdykcji ma być to, aby spadkodawca w chwili śmierci miał miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w Polsce. W rzeczywistości dotychczas miejsce otwarcia spadku przy wykładni przepisu art. 1103 pkt 3 K.p.c. było utożsamiane z ostatnim miejscem zamieszkania spadkodawcy. Nowym łącznikiem jest położenie w Polsce zakładu lub oddziału pozwanego w sprawach dotyczących działalności zakładu lub oddziału. Ta podstawa jurysdykcji wprowadzona zostaje na wzór art. 5 pkt 5 rozporządzenia nr 44/2001.

W projekcie, w przepisach dotyczących procesu, zachowane są nieliczne wypadki jurysdykcji krajowej wyłącznej. Z reguły, aby jurysdykcja krajowa miała charakter wyłączny, wymagane jest bardzo silne powiązanie sprawy z krajem, co przejawia się w tym, że dla istnienia takiej jurysdykcji konieczne jest łączne wystąpienie kilku okoliczności (art. 1103¹ § 2 i art. 1103² § 2 K.p.c.). W tych sytuacjach jurysdykcja krajowa wyłączna w istocie ma chronić przed jurysdykcją nadmierną sądów państw obcych, co wynika z faktu, że w sprawach objętych wyłączną jurysdykcją krajową sądów polskich wyłączone jest uznanie orzeczeń zagranicznych (art. 1146 § 1 pkt 2 K.p.c.). Zachowano także tradycyjnie wyłączną jurysdykcję krajową w sprawach o prawa rzeczowe na nieruchomości i o posiadanie nieruchomości położonej w Polsce, jak i w sprawach ze stosunku

najmu lub dzierżawy i innych stosunków dotyczących używania takiej nieruchomości, z wyjątkiem spraw o czynsz i inne należności związane z używaniem lub pobieraniem pożytków z takiej nieruchomości (art. 1103⁸ § 1 K.p.c.; por. także art. 1103⁸ § 2 K.p.c.), przy czym dotychczas obowiązująca w tym zakresie formuła została doprecyzowana. Zrezygnowano natomiast z zapisu, że sądy polskie nie są właściwe w sprawach o prawa rzeczowe i o posiadanie nieruchomości położonej za granicą (obecny art. 1102 § 2 K.p.c.). Reguła ta jest bowiem oczywista w świetle zasad przyjmowanych we współczesnym obrocie prawnym. Nową regulacją jest ustanowienie jurysdykcji krajowej wyłącznej w sprawach dotyczących rozwiązania osób prawnych i niebędących osobami prawnymi jednostek organizacyjnych mających zdolność prawną, jeżeli ich siedziba znajduje się w Polsce, jak i w sprawach zaskarżania uchwał ich organów (art. 1103⁹ K.p.c.). Jest to regulacja wzorowana na przepisie art. 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001; wypełnia ona lukę istniejącą w tym zakresie w dotychczasowych przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

5. Projekt zakłada wprowadzenie odmiennej od dotychczasowej regulacji w zakresie wpływu woli stron na istnienie jurysdykcji krajowej.

Nowością jest instytucja ustanowienia jurysdykcji krajowej sądów polskich wskutek wdania się pozwanego w spór co do istoty sprawy, jeżeli nie podniesie on zarzutu braku jurysdykcji (art. 1104 § 2 K.p.c.). Jest to unormowanie wzorowane na art. 24 rozporządzenia nr 44/2001, ale odbiegające od niego – projektowany art. 1104 § 2 K.p.c. wymaga wdania się w spór co do istoty sprawy celem ustanowienia jurysdykcji. Nie jest wystarczające samo wdanie się w spór, jak to przewiduje art. 24 rozporządzenia nr 44/2001.

Celem usunięcia wątpliwości co do niedopuszczalności ustanowienia jurysdykcji krajowej sądów polskich w sprawach, które z punktu widzenia prawa polskiego należą do wyłącznej jurysdykcji sądów państwa obcego, zaproponowano rozstrzygnięcie tej kwestii (art. 1104 § 3 K.p.c.).

Rozszerzono – w stosunku do dotychczasowego stanu prawnego – wypadki, w których dopuszczalne jest derogowanie jurysdykcji krajowej sądów polskich na rzecz jurysdykcji sądów państwa obcego. Projekt zakłada, że będzie to możliwe w każdej sprawie o prawa majątkowe (art. 1105 § 1 K.p.c.). W zakresie regulacji umowy derogacyjnej nowością jest także ograniczenie dopuszczalności takiej

umowy w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 1105 § 2 pkt 2 K.p.c.) i jej wyłączenie w sprawach z umów zawartych przez konsumenta mającego miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w Polsce (art. 1105 § 2 pkt 3 K.p.c.). Wyraźnie przewiduje się również, że możliwa jest umowa przyznająca tylko jednej ze stron prawo wytoczenia powództwa przed sąd państwa obcego. Umowa taka jednak nie wyklucza jurysdykcji krajowej sądów polskich i jest możliwa w sprawach konsumenckich, jeżeli jest jednostronnie korzystna dla konsumenta (art. 1105 § 3 i 4 K.p.c.). Nowe uregulowanie przesłanek dochowania formy umów w zakresie jurysdykcji krajowej wzorowane jest na obowiązującej już ogólnej regulacji dotyczącej formy zapisu na sąd polubowny (por. art. 1162 § 1 i 2 K.p.c.).

6. Przepisy o jurysdykcji krajowej w postępowaniu nieprocesowym zostały wydatnie rozbudowane. Po części jest to następstwo przyjętego w projekcie założenia o rezygnacji ze wspólnych przepisów o jurysdykcji krajowej w procesie i w postępowaniu nieprocesowym. Wynikła stąd bowiem potrzeba wprowadzenia w postępowaniu nieprocesowym odrębnych norm o jurysdykcji krajowej w sprawach małżeńskich (art. 1106² K.p.c.), w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi (art. 1106³ K.p.c.), sprawach o przysposobienie (art. 1106⁴ K.p.c.) oraz w sprawach o prawa rzeczowe i o posiadanie nieruchomości (art. 1109² K.p.c.).

Wypełnieniem luki w dotychczasowym unormowaniu jest propozycja wprowadzenia regulacji jurysdykcji krajowej dla spraw rozpoznawanych w postępowaniu rejestrowym oraz innych spraw należących do właściwości sądu rejestrowego (art. 1109¹ K.p.c.).

Projekt zakłada również, że inaczej niż dotychczas jurysdykcję krajową w sprawach dotyczących ubezwłasnowolnienia oraz w sprawach o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu należy unormować w odrębnych przepisach (art. 1106 i 1106¹ K.p.c.).

W sprawach należących do postępowania nieprocesowego projekt przewiduje, że podstawowymi i równorzędnymi łącznikami mają być: obywatelstwo polskie, miejsce zamieszkania w Polsce lub miejsce zwykłego pobytu w Polsce bądź też siedziba w Polsce (por. art. 1106 § 1, art. 1106¹ § 1, art. 1106² § 1, art. 1106⁴ § 1, art. 1107 § 1, art. 1108 § 1 i art. 1110 K.p.c.). Utrzymanie w szerokim zakre-

sie łącznika obywatelstwa uzasadnia fakt, że w sprawach z zakresu postępowania nieprocesowego – inaczej niż w sprawach należących do procesu – łącznik ten może nadal spełniać istotną funkcję i wobec tego rezygnacja z niego nie byłaby celowa.

W sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi podstawowe znaczenie projekt przyznaje łącznikowi miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu dziecka w Polsce (art. 1106³ pkt 1 K.p.c.), co jest zgodne ze współczesnymi tendencjami regulacji jurysdykcji krajowej w tego rodzaju sprawach w umowach międzynarodowych oraz w innych systemach prawnych. Jedynie w pewnym zakresie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi jurysdykcję krajową ma uzasadniać łącznik obywatelstwa (art. 1106³ pkt 2 K.p.c.).

W sprawach należących do postępowania nieprocesowego proponuje się rezygnację w kilku wypadkach z istniejącej dotychczas jurysdykcji krajowej wyłącznej. Dotyczy to spraw o uznanie za zmarłego i stwierdzenie zgonu, spraw małżeńskich (wyjątek może wynikać z art. 1109² K.p.c.), spraw ze stosunków między rodzicami a dziećmi, spraw z zakresu opieki i kurateli oraz – w zasadzie – spraw z zakresu prawa spadkowego (wyjątek może wynikać z art. 1109² K.p.c.).

W wypadkach, w których jurysdykcja krajowa wyłączna zostaje zachowana, dla jej istnienia konieczne jest z reguły kumulatywne spełnienie kilku warunków, będące wyrazem silnego związku z naszym krajem, co w połączeniu z zasadą, że w Polsce nie podlegają uznaniu orzeczenia zagraniczne wydane w sprawach należących do wyłącznej jurysdykcji krajowej sądów polskich (art. 1146 § 1 pkt 2 K.p.c.) ma zmierzać do ochrony przed jurysdykcją nadmierną sądów obcych (por. art. 1106 § 2, art. 1106⁴ § 3 K.p.c.).

Z kolei ustanowienie jurysdykcji krajowej wyłącznej w sprawach należących do postępowania rejestrowego (art. 1109¹ § 1 K.p.c.) i w rozpoznawanych przez sąd rejestrowy sprawach o rozwiązanie osoby prawnej lub niebędącej osobą prawną jednostki organizacyjnej mającej zdolność prawną, jeżeli ich siedziba znajduje się w Polsce (art. 1109¹ § 2 K.p.c.), z jednej strony po części daje wyraz zasadzie, że sprawy o wpis do rejestru publicznego prowadzonego w Polsce mogą być rozstrzygane tylko przez sądy polskie, a z drugiej strony jest częściowo

zbieżne z rozwiązaniami przyjętymi w rozporządzeniu nr 44/2001 (por. jego art. 22 pkt 2 i 3).

Nowym rozwiązaniem jest propozycja, aby w niektórych sprawach należących do postępowania nieprocesowego dopuszczalne były umowy jurysdykcyjne (por. art. 1110¹ K.p.c.). Chodzi o sprawy o podział majątku wspólnego, o dział spadku, jak również sprawy dotyczące zarządu związanego ze współwłasnością i o zniesienie współwłasności. W sprawach tych odpowiednio miałyby być stosowane przepisy dotyczące umów o jurysdykcję w procesie (art. 1104-1105¹ K.p.c.). W sprawach tych pojawia się charakterystyczny dla procesu element sporu o prawo, a co za tym idzie – nadają się one do tego, aby mogły podlegać dyspozycji stron w zakresie określenia jurysdykcji krajowej.

7. Obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie zawierają regulacji dotyczącej jurysdykcji krajowej w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym. Stwarza to problemy w praktyce, w szczególności w postępowaniu zabezpieczającym.

Projekt przewiduje, że ustalenie jurysdykcji w postępowaniu zabezpieczającym ma następować na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów o jurysdykcji krajowej w postępowaniu rozpoznawczym (art. 1110² § 1 K.p.c.). Dodatkowo jurysdykcja krajowa w postępowaniu zabezpieczającym istnieć ma wtedy, gdy zabezpieczenie może być wykonane w Polsce lub wywołać skutek w Polsce (art. 1110² § 2 K.p.c.).

W postępowaniu egzekucyjnym łącznikiem uzasadniającym jurysdykcję krajową polskich organów egzekucyjnych ma stanowić lokalizacja miejsca prowadzenia egzekucji w Polsce. Dotyczyć to ma także wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia (art. 1110³ § 1 i 2 K.p.c.). Łącznik miejsca prowadzenia egzekucji w Polsce ma uzasadniać także jurysdykcję krajową w zakresie powództw przeciwegzekucyjnych.

8. Jak podkreślono powyżej, projekt zakłada wyodrębnienie w kategorię oddzielnej przeszkody procesowej immunitetu sądowego postrzeganego jako ograniczenie władzy jurysdykcyjnej sądów polskich (art. 1111-1116 K.p.c.). Dotychczasowa instytucja „zwolnienia spod jurysdykcji krajowej” została zatem określona jako „immunitet sądowy i egzekucyjny”. Poza tym zmiany w tym zakresie mają głównie charakter redakcyjny i doprecyzowujący dotychczasowe regulacje.

Projekt wypełnia lukę w obowiązujących przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, wprowadzając unormowanie prawa do odmowy składania zeznań w charakterze świadków, występowania w charakterze biegłego lub tłumacza lub odmowy przedstawienia dokumentu lub przedmiotu oględzin przez osoby korzystające z immunitetu sądowego (art. 1113¹ K.p.c.).

III. Postępowanie w sprawach z elementem zagranicznym

1. Projekt zakłada zmiany w zakresie regulacji zdolności sądowej i procesowej cudzoziemców, zagranicznych osób prawnych i niebędących osobami prawnymi jednostek organizacyjnych. W art. 1117 § 1 i 2 K.p.c. proponuje się ustanowienie norm wskazujących prawo właściwe dla oceny zdolności sądowej i procesowej tych podmiotów. Prawem właściwym w tym zakresie ma być prawo właściwe dla ich zdolności prawnej (w odniesieniu do zdolności sądowej) albo zdolności do czynności prawnych (w odniesieniu do zdolności procesowej). W wypadku, gdyby cudzoziemiec nie miał zdolności procesowej według prawa właściwego dla jego zdolności do czynności prawnych, będzie mógł dokonywać czynności procesowych przed sądem polskim, jeżeli miałby zdolność procesową według prawa polskiego (art. 1117 § 3 K.p.c.).
2. Utrzymana zostaje instytucja kaucji aktorycznej, jednak będzie dotyczyła jedynie tych osób występujących w charakterze powoda, które nie mają miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Polsce lub w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 1119 K.p.c.). Zmiany w regulacji kaucji aktorycznej dotyczą m.in. wypadków, w których powód cudzoziemiec nie będzie zobowiązany do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu (art. 1120 K.p.c.) i terminu zgłoszenia przez pozwanego żądania złożenia kaucji przez powoda (art. 1121 K.p.c.). Projekt zakłada ponadto, że sąd ma odrzucać pozew z powodu niezłożenia kaucji w terminie z urzędu, a nie na wniosek, jak to jest dotychczas (art. 1124 § 3 K.p.c.).
3. Unormowanie w zakresie uzyskiwania albo udzielania pomocy prawnej przez polskie sądy przy przeprowadzeniu dowodów lub dokonywaniu doręczeń (art. 1130-1135⁴ K.p.c.) wzorowane jest w dużej mierze na rozwiązaniach przyjętych w rozporządzeniu nr 1206/2001 i rozporządzeniu nr 1348/2000.

Proponuje się przekazanie pewnych czynności z zakresu przeprowadzania dowodów i doręczania pism do kompetencji referendarza, mając na uwadze dalsze rozszerzenie jego kognicji i jednocześnie odciążenie sędziów. Referendarz nie mógłby jednak przeprowadzać dowodu z przesłuchania świadków, biegłych, stron lub uczestników postępowania i oględzin, jak też sporządzać wniosków o przeprowadzenie tych dowodów.

Projekt ustanawia w zakresie przeprowadzania dowodów zasadę bezpośredniego porozumiewania się z sądami i innymi organami państwa wezwanego (art. 1131 § 1 i 2 K.p.c.), możliwość obecności lub udziału polskiego sędziego w przeprowadzeniu dowodu przez sąd lub inny organ państwa wezwanego (art. 1131 § 4 K.p.c.), a nawet możliwość bezpośredniego przeprowadzenia dowodu za granicą przez polski sąd lub wyznaczonego do tego sędziego (art. 1131 § 5 K.p.c.). Przeprowadzenie dowodu za granicą będzie mogło odbywać się przy użyciu urządzeń technicznych, które umożliwiają obecność lub udział w dokonaniu tej czynności albo jej dokonanie na odległość (art. 1131 § 6 K.p.c.; chodzi tu o tzw. wideo- lub telekonferencje). Analogiczne reguły mają obowiązywać w razie, gdy sąd lub inny organ państwa obcego wystąpi o przeprowadzenie dowodu w Polsce (art. 1135² K.p.c.).

W odniesieniu do doręczeń projekt również przewiduje zasadę bezpośredniego porozumiewania się sądów polskich z sądami i innymi organami państw obcych (art. 1132 § 2 K.p.c.). Przyjęto ponadto możliwość dokonania przez sąd polski doręczenia za granicą przez pocztę, jeżeli zezwalać będzie na to prawo państwa wezwanego (art. 1133 § 1 K.p.c.).

W zakresie wykonywania wniosków sądów lub innych organów państw obcych o udzielenie pomocy prawnej utrzymano zasadę, że następuje to według prawa polskiego, ale możliwe jest zastosowanie także innego sposobu przeprowadzenia dowodu lub doręczenia niż przewidziany w prawie polskim, jeżeli wnioskuje o to sąd lub inny organ państwa obcego, a przedmiotowy sposób wykonania wniosku nie jest zakazany przez prawo polskie (art. 1135¹ § 1 K.p.c.). Projekt zakłada ponadto uregulowanie sytuacji, w której adresat odmawia przyjęcia pisma, do którego nie dołączono tłumaczenia na język polski, jak również kwestii kosztów związanych z wykonaniem przez sąd polski wniosku o pomoc prawną (art. 1135¹ § 2 i 3 K.p.c.).

Rozwiązania przyjęte w projekcie nie tylko są wzorowane na postanowieniach prawa europejskiego, ale w kwestiach szczegółowych stanowią ich uzupełnienie. Ma to służyć zapewnieniu możliwości praktycznego stosowania rozwiązań wynikających z przepisów rozporządzenia nr 1206/2001 i rozporządzenia nr 1348/2000.

4. W miejsce dotychczasowej instytucji pełnomocnika do doręczeń projekt wprowadza instytucję adresu do doręczeń (art. 1135⁴ K.p.c.). Uznano, że będzie to rozwiązanie bardziej odpowiadające potrzebom praktyki.
5. Zmiany w zakresie mocy dowodowej zagranicznych dokumentów urzędowych dotyczą zastąpienia dotychczasowej przesłanki wymagania uwierzytelnienia dokumentu przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub konsularne w postaci wątpliwości co do autentyczności dokumentu warunkiem polegającym na tym, że strona zaprzeczyła autentyczności dokumentu. Określono także, co powinno obejmować uwierzytelnienie dokumentu (art. 1138 § 1 i 2 K.p.c.).
6. Przepisy art. 1131¹, 1133¹ i 1135⁵ regulują kwestie związane z wykonywaniem innych czynności w zakresie pomocy prawnej niż przeprowadzanie dowodów lub doręczenia pism sądowych, określają one również zasady obowiązujące przy doręczeniu pism pozasądowych.
7. Projekt porządkuje zagadnienia związane ze stosowaniem prawa obcego i ustaleniem wzajemności. Przepisy projektu wyraźnie statuują zasadę, że sąd z urzędu stwierdza treść właściwego prawa obcego (art. 1143 § 1 zd. pierwsze K.p.c.), a także stanowią, że sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości o udzielenie informacji co do istnienia wzajemności (art. 1143 § 2 K.p.c.), a nie, gdy chodzi o stwierdzenie wzajemności, jak to jest w obecnym stanie prawnym. Stwierdzenie treści prawa obcego, obcej praktyki sądowej lub istnienia wzajemności może być dokonane przez sąd na podstawie różnych środków, w tym opinii biegłych (art. 1143 § 3 K.p.c.).
8. W celu zapewnienia praktycznej realizacji postanowień rozporządzenia nr 44/2001 i rozporządzenia nr 2201/2003 projekt wprowadza regulację właściwości w kwestii wystawiania przewidzianych w tych postanowieniach zaświadczeń związanych z uznawaniem i stwierdzaniem wykonalności orzeczeń, ugód sądowych lub innych tytułów egzekucyjnych w innych państwach członkowskich (nowy art. 1144¹ K.p.c.). Zaproponowano, aby organem właściwym funkcyjnie w tym zakresie był przewodniczący, a nie skład orzekający sądu. Trzeba podkreślić, że zaświadczenia, do których odnosi się art. 1144¹ K.p.c., nie mogą w żadnym razie być utożsamiane z zaświadczeniami Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego z rozporządzenia nr 805/2004 oraz podobnymi zaświadczeniami przewidzianymi w pewnych sprawach z zakresu odpowiedzialności rodziciel-

skiej w rozporządzeniu nr 2201/2003. Przepis art. 1144¹ K.p.c. ma na względzie tylko takie zaświadczenia, które są wystawiane w państwie pochodzenia orzeczenia (ugody, innego tytułu egzekucyjnego) i przedstawiane właściwym organom państwa uznającego lub państwa wykonania w celu uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia (ugody, innego tytułu egzekucyjnego).

IV. Uznanie i stwierdzenie wykonalności

1. Regulacja uznania i stwierdzenia wykonalności zawarta w projekcie zakłada liberalizację materialnych i formalnych warunków respektowania w Polsce skuteczności lub wykonalności zagranicznych orzeczeń i ugód sądowych. Wzorzona jest na rozwiązaniach przyjętych w rozporządzeniu nr 44/2001 i rozporządzeniu nr 2201/2003.

Zmianą o charakterze systemowym jest modyfikacja relacji między instytucjami uznania i stwierdzenia wykonalności. W dotychczasowej regulacji Kodeksowej przedmiotowe zakresy obu tych instytucji mają charakter rozłączny – uznanie odnosi się do orzeczeń, które nie nadają się do wykonania w drodze egzekucji, a stwierdzenie wykonalności obejmuje orzeczenia, które mogą podlegać wykonaniu w drodze egzekucji. Projekt zakłada rezygnację z takiego rozwiązania. Uznanie będzie mogło odnosić się do każdego orzeczenia, bez względu na to, czy może ono podlegać wykonaniu w drodze egzekucji, czy też nie (por. art. 1145 K.p.c.). Z kolei stwierdzenie wykonalności pozostaje instytucją ograniczoną do orzeczeń nadających się do wykonania w drodze egzekucji (por. art. 1150 K.p.c.). Podobnie jak dotychczas w grę wchodzi także stwierdzenie wykonalności zagranicznych ugód (por. art. 1152 K.p.c.). Zmiana w tym zakresie polega jedynie na tym, że stwierdzeniu wykonalności mogą podlegać nie tylko ugody zawarte przed sądem lub innym organem państwa obcego, ale również ugody zatwierdzone jedynie przez sąd lub organ, a zawarte poza postępowaniem toczącym się przed sądem lub organem.

Drugą zmianą o charakterze ogólnym jest wyraźne uregulowanie możliwości uznania lub stwierdzenia wykonalności nie tylko orzeczeń sądów państw obcych, ale także zapadłych w sprawach cywilnych orzeczeń innych niż sądy organów państw obcych (por. art. 1149¹ oraz art. 1151⁴ K.p.c.).

2. W zakresie uznania najważniejsza zmiana polega na odstąpieniu od wymagania przeprowadzenia postępowania delibacyjnego na rzecz zasady uznania automatycznego, które następuje z mocy prawa i nie jest warunkowane przeprowadzeniem żadnego postępowania w tym zakresie w państwie uznającym (art. 1145 K.p.c.). W konsekwencji każdy organ publiczny, przed którym powstanie kwestia oceny skuteczności zagranicznego orzeczenia, będzie takiej oceny dokonywał we własnym zakresie, na potrzeby toczącego się przed nim postępowania. Zasada uznania automatycznego może prowadzić do rozbieżności, czy dane orzeczenie podlega uznaniu, ponieważ ocena dokonana w tym zakresie nie będzie wiązać innych organów. W szczególności dotyczy to relacji między sądami rozpoznającymi różne sprawy, w których powstanie kwestia oceny skuteczności tego samego zagranicznego orzeczenia. Z tego powodu projekt przewiduje możliwość przeprowadzenia fakultatywnego postępowania w kwestii, czy dane orzeczenie podlega, czy też nie podlega uznaniu (art. 1148-1148¹ K.p.c.). Postępowanie to jest uproszczone w stosunku do dotychczas uregulowanego w Kodeksie postępowania delibacyjnego. Regulacja postępowania w przedmiocie ustalenia, czy orzeczenie podlega, czy też nie podlega uznaniu, została przy tym tak ukształtowana, aby mogła być wykorzystana – jako regulacja uzupełniająca – przy stosowaniu postanowień rozporządzenia nr 44/2001 i rozporządzenia nr 2201/2003. W zakresie, w którym regulacja przyjęta w Kodeksie zawiera rozwiązania odmienne od rozwiązań znajdujących się w rozporządzeniach, pierwszeństwo będą miały regulacje rozporządzeń (np. art. 1148¹ § 2 zd. pierwsze K.p.c. przewiduje wysłuchanie strony przeciwnej przed rozpoznaniem wniosku na posiedzeniu niejawnym, co jest jednak wykluczone w świetle przepisów rozporządzeń, a zatem nie będzie miało zastosowania, gdy ocena, czy dane orzeczenie podlega uznaniu, będzie następować na podstawie rozporządzeń).

Projekt zakłada rezygnację z niektórych dotychczas obowiązujących przesłanek uznania. Dotyczy to przesłanki wzajemności oraz tzw. kolizyjnoprawnej kontroli orzeczenia zagranicznego. Obie przesłanki są poddawane krytyce we współczesnej doktrynie. Pierwsza dlatego, że wprowadza do systemu uznawania zagranicznych orzeczeń ideę retorsji i w istocie nie przyczynia się do ułatwiania uznawania polskich orzeczeń za granicą. Natomiast kontrola orzeczenia pod

względem kolizyjnoprawnym zanadto zbliża się do kontroli merytorycznej i z tego względu nie powinna być utrzymana.

Należy także zwrócić uwagę na złagodzenie przesłanki dotyczącej wyłącznej jurysdykcji krajowej (art. 1146 § 1 pkt 2 K.p.c. – rezygnacja z wyłącznej jurysdykcji państwa trzeciego jako przeszkody uznania), wyodrębnienie jako przesłanki okoliczności dotyczącej doręczenia pozwanemu, który nie wdał się w spór, pisma wszczynającego postępowanie (art. 1146 § 1 pkt 3 K.p.c.) oraz oparcie przesłanki dotyczącej kolizji orzeczeń na bezwzględnej zasadzie priorytetu czasowego także w wypadku, gdy chodzi o kolizję zagranicznego orzeczenia z orzeczeniem polskim (art. 1146 § 1 pkt 6 K.p.c. – w tym zakresie projekt idzie dalej niż przepisy rozporządzenia nr 44/2001 i rozporządzenia nr 2201/2003). Podkreślić także należy nowe ujęcie przesłanki klauzuli porządku publicznego – przeszkodą respektowania skuteczności zagranicznego orzeczenia jest sprzeczność uznania, a nie samego orzeczenia z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego (art. 1146 § 1 pkt 7 K.p.c.).

3. Projekt zakłada uproszczenie dotychczasowej procedury warunkującej możliwość prowadzenia egzekucji na podstawie orzeczenia zagranicznego. Obecnie Kodeks przewiduje, że najpierw w jednym postępowaniu następuje stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia, przez co staje się ono tytułem egzekucyjnym, a potem – po uprawomocnieniu się stwierdzenia wykonalności – orzeczeniu temu w drugim postępowaniu nadana zostaje klauzula wykonalności i w ten sposób staje się ono tytułem wykonawczym. W projekcie dokonano integracji obu postępowań – stwierdzenie wykonalności orzeczenia zagranicznego ma następować przez nadanie mu klauzuli wykonalności. W efekcie egzekucja na podstawie zagranicznego orzeczenia będzie mogła zostać wszczęta po przeprowadzeniu jednego (art. 1151 § 1 K.p.c.), a nie – jak dotychczas – dwóch postępowań. Orzeczenie zagraniczne po nadaniu mu klauzuli wykonalności stanowić będzie zatem od razu tytuł wykonawczy.

Postępowanie w sprawie nadania klauzuli wykonalności zagranicznemu orzeczeniu zostało przy tym uregulowane w sposób bardziej szczegółowy niż dotychczas obowiązujące postępowanie o stwierdzenie wykonalności. Projektowana regulacja jest wzorowana na postanowieniach rozporządzenia nr 44/2001, a ponadto ukształtowana tak, aby mogła służyć jako uzupełnienie przepisów roz-

porządzenia, z zastrzeżeniem, że unormowania odmienne do tych, które przewiduje rozporządzenie, nie będą miały zastosowania, gdy do udzielenia exequatur właściwe będą przepisy prawa europejskiego.

Przewidziano zatem, że nadanie klauzuli wykonalności ma następować na posiedzeniu niejawnym (art. 1151¹ § 2 K.p.c.), unormowano – identycznie jak dotychczas – kwestię zaskarżania postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności (art. 1151¹ § 3 K.p.c.), a ponadto uregulowano kwestie związane z zabezpieczeniem roszczenia stwierdzonego orzeczeniem zagranicznym w okresie przed wszczęciem egzekucji oraz z zabezpieczeniem ewentualnego wykonania orzeczenia w związku z postępowaniem kasacyjnym (art. 1151² K.p.c.). Wreszcie przepis art. 1151³ K.p.c. wyklucza możliwość podnoszenia zarzutów co do przeszkód stwierdzenia wykonalności wynikających z art. 1146 § 1 i 2 K.p.c. w postępowaniu z powództwa przeciwegzekucyjnego przeciwko zagranicznemu orzeczeniu.

4. Przepis art. 1153³ K.p.c. pozostaje w związku z rozwiązaniami przyjętymi w ustawie z dnia 17 lutego 2006 r. dotyczącej zmiany Kodeksu postępowania cywilnego mającej służyć realizacji postanowień rozporządzenia nr 805/2004 o Europejskim Tytule Egzekucyjnym („ETE”). Sens tego przepisu polega na tym, że wyłącza on stosowanie przepisów art. 1150-1152 K.p.c. do tych zagranicznych tytułów egzekucyjnych, które zaopatrzone w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej w zaświadczenie ETE. Powołana ustawa zakłada bowiem, że tytuł egzekucyjny zaopatrzone w zaświadczenie ETE ma podlegać egzekucji w Polsce po nadaniu mu klauzuli wykonalności. Z przepisu art. 1153³ K.p.c. wynikać będzie, że nie chodzi o nadanie klauzuli wykonalności według art. 1150-1152 K.p.c., lecz według zasad ogólnych, czyli jak w wypadku krajowych tytułów egzekucyjnych.

V. Wznowienie postępowania

1. Zmiana § 3 w art. 403 K.p.c. zmierza do sprecyzowania podstawy wznowienia postępowania określonej w tym przepisie. Potrzeba tej zmiany wynika z faktu, że obecne brzmienie art. 403 § 3 K.p.c. jest uważane w literaturze za niejednoznaczne.

2. Zmiana polegająca na wprowadzeniu podstawy wznowienia postępowania w nowym § 5 w art. 403 K.p.c. pozostaje w związku z regulacją przesłanki uznania oraz stwierdzenia wykonalności określonej w art. 1146 § 1 pkt 6 K.p.c. Skoro zasada priorytetu czasowego przy rozstrzygnięciu kolizji między orzeczeniami ma dotyczyć także sytuacji, w której kolizja istnieje między zagranicznym orzeczeniem podlegającym uznaniu i orzeczeniem polskim, to logiczne jest założenie, że w razie wydania przez sąd polski wyroku sprzecznego z wcześniejszym orzeczeniem sądu zagranicznego, spełniającym warunki jego uznania w Polsce, powinno nastąpić wznowienie postępowania celem uchylecia owego wyroku sądu polskiego. Z tą nową podstawą wznowienia związane są dalsze zmiany (nowe § 3¹ i 4 w art. 412 K.p.c.).

VI. Zmiany pozostałych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego

1. Zmiany kilku przepisów związane są z wprowadzeniem do Kodeksu pojęcia zawisłości sprawy i sprawy zawisłej (art. 192, art. 199 § 1 pkt 2, art. 379 pkt 3, art. 445¹ § 1 i art. 788 K.p.c.). Wprowadzenie tych pojęć ma podkreślić – w płaszczyźnie terminologicznej – odrębność stanu zawisłości sprawy od sytuacji, w której sprawa została dopiero wszczęta (sprawa w toku), ale nie nastąpił jeszcze stan jej zawisłości, który wynika dopiero z doręczenia pozwu pozwanemu. Z procesowego punktu widzenia wszczęcie sprawy (stan sprawy w toku) i nastąpienie zawisłości sprawy wywołują odmienne skutki procesowe, a dotychczas obejmowane były jednym pojęciem sprawy w toku. Ta zmiana terminologiczna nawiązuje do nowego brzmienia art. 1098 K.p.c.
2. Zgodnie z art. 473 § 2 K.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121, poz. 1264) opinie – w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – dotyczące niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wydaje biegły – lekarz legitymujący się świadectwem potwierdzającym umiejętności w zakresie orzecznictwa lekarskiego, uzyskanym w trybie określonym w przepisach o zawodzie lekarza, dla świadectwa potwierdzającego posiadanie umiejętności z zakresu węższych dziedzin medycyny. Warunki te miały być uregulowane przez ministra właściwego do spraw zdrowia po

zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej oraz właściwych lekarskich towarzystw naukowych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2005 r. Nr 226, poz. 1943, z późn. zm.). Do chwili obecnej rozporządzenie to nie zostało wydane.

Na mocy art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczenia Społecznego oraz niektórych innych ustaw, lekarze ustanowieni i wpisani, przed dniem wejścia w życie tej ustawy, na listę biegłych sądowych z zakresu medycyny mogą prowadzić działalność w zakresie oceny niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji bez konieczności uzyskiwania świadectwa, o których mowa w art. 473 § 2 K.p.c. jedynie do końca okresu na jaki zostali ustanowieni, nie dłużej jednak niż przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tzn. do dnia 1 stycznia 2007 r. Z dniem tym brak będzie lekarzy, którzy spełnialiby warunki określone w art. 473 § 2 K.p.c., brak bowiem regulacji prawnych umożliwiających uzyskanie przez nich stosowanego świadectwa.

Uwzględniając przyczyny niemożności wydania przez Ministra Zdrowia przedmiotowego rozporządzenia, a także stanowisko Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Naczelnej Rady Lekarskiej, zdecydowano o uchyleniu art. 473 § 2 K.p.c. Wskazać należy, że wymóg uzyskiwania przez lekarzy – biegłych sądowych dodatkowych świadectw kwalifikacyjnych nie znajduje merytorycznego uzasadnienia, gdyż posiadanie ich wymagane jest tylko od biegłych orzekających w zakresie niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji, a więc na potrzeby systemu ubezpieczeń społecznych. Opinie o stanie zdrowia niezbędne do innych celów mogą być wydawane przez lekarzy nieposiadających „umiejętności w zakresie orzecznictwa lekarskiego”. Utrzymanie wymogu, o którym mowa w art. 473 § 2 K.p.c., nie wydaje się również konieczne z uwagi na malejącą liczbę odwołań wpływających do sądów w sprawach rentowych (50,8 tys. w 2005 r. wobec 122,8 tys. w 2001 r.), co spowodowane jest wprowadzeniem od dnia 1 stycznia 2005 r. drugiej instancji orzeczniczej w ZUS.

3. Wprowadzenie art. 598¹⁴ K.p.c. pozostaje w związku z określeniem trybu udzielenia exequatur zagranicznym orzeczeniom nakazującym odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką z uwagi na fakt, że

orzeczenia takie w Polsce są wykonywane w trybie pozaegzekucyjnym i nie jest im nadawana klauzula wykonalności.

4. Przepis art. 734 K.p.c. uzupełniono w ten sposób, że wskazano sposób ustalenia właściwości miejscowej sądu w postępowaniu zabezpieczającym w wypadku, gdy nie da się ustalić sądu, który miałby być właściwy do rozpoznania sprawy. Właściwym w takiej sytuacji ma być sąd, w którego okręgu wykonane ma być postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia, a w braku tej podstawy – sąd rejonowy dla m.st. Warszawy. Chodzi o sytuację, w której wniosek o udzielenie zabezpieczenia składany jest przed wszczęciem postępowania w sprawie. Proponowana regulacja może mieć znaczenie przede wszystkim w sprawach, w których istnieje jurysdykcja krajowa, ale nie można ustalić sądu miejscowo właściwego do rozpoznania sprawy. Pozwala ona wtedy na uniknięcie potrzeby stosowania art. 45 K.p.c. w postępowaniu zabezpieczającym.

VII. Zmiany innych ustaw

1. Zmiana ust. 2 w art. 73 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 161, poz. 1688) jest konsekwencją nowej regulacji uznawania zagranicznych orzeczeń w Kodeksie postępowania cywilnego proponowanej w projekcie.
2. Wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego nowego art. 69¹ wynika z założenia, że konieczne jest określenie, kiedy istnieje jurysdykcja krajowa w sprawie cywilnej rozpoznawanej przez sąd karny w procesie adhezyjnym. Uznano, że bardziej odpowiednim miejscem do wprowadzenia takiej regulacji jest Kodeks postępowania karnego, a nie Kodeks postępowania cywilnego.
3. Uchylenie ust. 10 w art. 106 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 124, poz. 1151, z późn. zm.) wiąże się z założeniem, że kwestia jurysdykcji krajowej w sprawach ubezpieczeniowych powinna być regulowana w Kodeksie postępowania cywilnego, a nie w ustawie szczególnej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Celem projektu jest zmiana zawartej w części IV Kodeksu postępowania cywilnego regulacji międzynarodowego postępowania cywilnego (międzynarodowego prawa postępowania cywilnego) wynikająca z faktu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz jak największe zbliżenie zawartych w tej części uregulowań do prawa wspólnotowego.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt dotyczy nieoznaczonego kręgu osób będących uczestnikami transgranicznego obrotu prawnego.

3. Konsultacje

W celu wyrażenia opinii projekt został przekazany Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego, Przewodniczącemu Krajowej Rady Sądownictwa, Prezesowi Naczelnego Sądu Administracyjnego, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich IUSTITIA oraz przedstawicielom samorządów zawodów prawniczych – Prezesowi Naczelnej Rady Adwokackiej i Prezesowi Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Krajowej Rady Notarialnej i Krajowej Rady Komorniczej.

Uwagi do projektu zostały zgłoszone przez Krajową Radę Sądownictwa oraz Krajową Radę Notarialną.

Nie została uwzględniona uwaga Krajowej Rady Notarialnej dotycząca zmiany art. 1108 § 2 przez wyraźne wskazanie, że jeżeli w skład masy spadkowej wchodzi nieruchomości położona w Polsce, mamy do czynienia z wyłączną jurysdykcją krajową. Zdaniem Krajowej Rady Notarialnej konieczna jest również zmiana art. 677 K.p.c. w kierunku praktycznej realizacji zasady ochrony własności nieruchomości położonych w Polsce. Nie ma potrzeby modyfikacji art. 1108 § 2 K.p.c. W świetle projektu wyłączna jurysdykcja krajowa sądów polskich w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku w zakresie, w którym spadek obejmuje nieruchomości położoną w Polsce, wynika z art. 1109² § 2. Przepis ten jest zbliżony do dotychczasowego art. 1102 § 1 K.p.c., w świetle którego wyłączność jurysdykcji krajowej sądów pol-

skich w sprawach o stwierdzenie nabycia spadku w zakresie, w którym spadek obejmuje nieruchomość położoną w Polsce, jest zgodnie przyjmowana w orzecznictwie i doktrynie. Natomiast przepis art. 677 § 2 K.p.c. nie wymaga zmian z punktu widzenia przedmiotu, którego dotyczy projekt.

Uwzględniono częściowo uwagę Krajowej Rady Sądownictwa, zmieniając określenie „zwyczajny pobyt” na pojęcie „zwykły pobyt” funkcjonujące już w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 1160) oraz w ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania (Dz. U. Nr 10, poz. 67, z późn. zm.). Za uzasadnioną uznano również uwagę dotyczącą konieczności uzupełnienia projektowanego art. 1151² § 1 i dopisania w zdaniu piątym stwierdzenia, że określenie sposobu zabezpieczenia w razie potrzeby następuje tylko na wniosek wierzyciela. Niecelowa jest natomiast zmiana pojęcia „dokonanie zabezpieczenia” na „udzielenie zabezpieczenia”. Pierwsze z nich nadal występuje w K.p.c. – chodzi w nim nie o udzielenie zabezpieczenia, a o jego realizację, w sytuacji, gdy wierzyciel ma już tytuł zabezpieczenia (analogicznie jak przy nakazie zapłaty).

Uwzględniając wątpliwości Krajowej Rady Sądownictwa na tle proponowanego art. 1113² § 2, zmieniono odpowiednio jego treść, wskazując, że zgoda, o której mowa w tym przepisie, powinna pochodzić od osoby uprawnionej.

Nie uwzględniono natomiast uwagi dotyczącej brzmienia projektowanego art. 1144 § 1. Zarzut, że pojęcie „przewodniczący w sądzie” jest niekonsekwentne z punktu widzenia terminologii K.p.c. jest bezpodstawny. Po pierwsze określenie to funkcjonuje już w art. 398⁶, w którym mowa jest o „przewodniczącym w sądzie drugiej instancji”. Określenie „przewodniczący” użyte w proponowanym art. 1144 § 1 będzie miało takie same znaczenie jak w pozostałych przepisach K.p.c. zaś dalsza część zdania „...w sądzie, który wydał orzeczenie...” określa jedynie właściwość miejscową w zakresie wydawania odpowiednich zaświadczeń, o którym mowa w tym przepisie.

Bezzasadna jest również uwaga dotycząca art. 1098 § 2. Użyty w tym sformułowaniu zwrot „rozsądny termin” ma na celu uwzględnienie sytuacji, w której nie byłoby celowe zawieszanie postępowania krajowego z powodu zawisłości sprawy przed sądem zagranicznym, ponieważ można oczekiwać, że postępowanie zagraniczne bę-

dzie nadmiernie się przedłużało. W takiej sytuacji zawieszenie postępowania krajowego mogłoby bowiem oznaczać naruszenie prawa do wymiaru sprawiedliwości. Sam zwrot „rozsądny termin” umożliwia sądowi dostosowanie decyzji do okoliczności konkretnej sprawy. Jest to zwrot, który jest znany nauce prawa i jego wykładania nie powinna budzić poważniejszych problemów. Występuje on także w art. 6 ust. 1 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.).

Nie uwzględniono szeregu uwag Krajowej Rady Sądownictwa z uwagi fakt, że zaproponowane w nich regulacje wynikają z unormowań prawa europejskiego, w szczególności zaś rozporządzenia nr 44/2001 (np. uwaga dotycząca art. 1104 § 2, art. 1105 § 2 pkt 2).

W ocenie autorów projektów nie zasługują także na uwzględnienie uwagi Krajowej Rady Sądownictwa dotyczące uznania i stwierdzenia wykonalności. Zawarte w projekcie rozwiązanie zakłada liberalizację materialnych i formalnych warunków respektowania w Polsce skuteczności lub wykonalności zagranicznych orzeczeń i ugód sądowych i jest wzorowane na rozwiązaniach przyjętych w rozporządzeniu nr 44/2001 i rozporządzeniu nr 2201/2003, które szczegółowo zostały omówione w uzasadnieniu projektu.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustawy

4.1. Wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie ustawy nie spowoduje bezpośrednich skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

4.2. Wpływ na rynek pracy

Regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

4.3. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Regulacja nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki.

4.4. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Regulacja nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Materia objęta przedmiotowym projektem jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Żaden podmiot zewnętrzny nie zgłosił zainteresowania pracami na projektem w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414).

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU**

Ewa Ośniecka - Tamecka

Min.EOT/ *233* /2006/DP/mg

Warszawa, *20.11.* 2006 r.

**Pani Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Panią Ewę Ośniecką - Tamecką, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

Szanowna Pani Minister!

W związku z przedłożonym projektem (pismo nr RM-10-168-06), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

SEKRETARZ RADY MINISTRÓW

2006-11-21